

KIROSANA?

Fashion Theory –julkaisun
aineistolähtöinen sisällönanalyysi
ja muodin tieteellinen tutkimus

Lapin yliopisto
Taiteiden tiedekunta
Vaatetusala
Pro gradu -tutkielma
Kevät 2012
Sari Pokela

LAPIN YLIOPISTO, TAITEIDEN TIEDEKUNTA

Työn nimi: KIROSANA?

Fashion Theory –julkaisun aineistolähtöinen sisällönanalyysi ja muodin tieteellinen tutkimus

Tekijä: Sari Pokela

Koulutusohjelma: Vaatetusalan koulutusohjelma

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 59 + yksi 13 sivuinen liite

Vuosi: Kevät 2012

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksessa tarkastellaan muodin tieteellisen tutkimuksen kenttää analysoimalla alan tieteellistä julkaisua. Tutkimusaineistona ovat Fashion Theory –julkaisun tieteelliset artikkelit ajalta 1997-2012. Tieteellisten artikkeleiden aihealueita edustavat tässä tutkimuksessa 271 artikkelin otsikot ja tiivistelmät. Tutkimus kuuluu laadullisen tutkimuksen kenttään ja aineisto on analysoitu käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Työn tutkimustehtävä koostuu kahdesta kysymyksestä:

1. Mitä aiheita tai aihealueita Fashion Theory –julkaisun tutkimusartikkeleissa on käsitelty?
2. Millaisen kuvan muodin tutkimuskentästä saa Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden avulla?

Fashion Theory –julkaisun aineistolähtöinen sisällönanalyysi tarjosin muodin tutkimuksesta hyvin monipuolisen ja samalla tutkimuksen näkökulmasta hyvin haasteellisen kuvan. Artikkeleiden aiheiden skaala oli erittäin laaja ja lyhyttä ja yksityiskohtaista selostusta aiheista ei pysty antamaan. Selkeimpinä tulivat esiin muodin tutkimuksen vahva suhde kehoon, identiteettiin, vaatteisiin ja pukeutumiseen sekä aikaan ja muutokseen. Teoreettisen taustan pohjalta muodostui kuva siitä, että tutkijat ovat suhteellisen yksimielisiä muodin käsitteen ja ilmiön yksityiskohtaisen ja tarkan määrittelyn vaikeudesta. Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheiden analyysin antama laaja kuva muodin tutkimuskentästä tukee tätä ajatusta.

Avainsanat: muoti, muodin tutkimus, Fashion Theory, aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi
(vain Lappia koskevat)

UNIVERSITY OF LAPLAND, FACULTY OF ART AND DESIGN

The name of the pro gradu thesis: “F-WORD”?

A content analysis of Fashion Theory publication and scientific research of fashion.

Writer: Sari Pokela

Degree programme: Clothing design

The type of the work: Pro gradu thesis

Number of pages: 59 + one appendix with 13 pages

Year: Spring 2012

SUMMARY

This pro gradu thesis examines scientific research of fashion by analysing scientific publication. Research data comes from Fashion Theory publication. Data consists of scientific articles published in Fashion theory 1997-2012. Titles and abstracts represent 271 articles in this research. This research is qualitative and data is analysed using content analysis.

Meaning of this examination is search answers to two questions:

1. What topics are discussed in Fashion Theory's scientific research articles?
2. What kind of picture Fashion Theory's scientific research articles draws of scientific research of fashion?

Fashion Theory publications content analysis drew very multifaceted and same time challenging picture of scientific research of fashion. Articles topics varied remarkably and short and detailed review is almost impossible to give. Most clearly data presented fashions and it's researches strong relationship to body, identity, clothes and dress and to time and change. Theoretical background revealed that researchers usually agreed on that concept and phenomenon of fashion are relatively difficult to define specifically, precisely and explicitly. The results of content analysis support this conception.

Key words: fashion, fashion research, Fashion Theory, content analysis

Other information:

I give a permission the pro gradu thesis to be used in the library

I give a permission the pro gradu thesis to be used in the Provincial library of

Lapland

(only those concerning Lapland)

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen lähtökohdat	1
1.2 Muoti tutkimuskohteena	3
1.3 Fashion Theory –julkaisu tutkimusaineistona	4
1.4 Tutkimustehtävät, rajaus ja analyysimenetelmä	4
1.5 Muodin tutkimuksia	6
2. TUTKIMUKSEN KÄSITTEET JA TEOREETTINEN TAUSTA	8
2.1 Käsitteiden ja teorian määrittelyn lähtökohdat	8
2.2 Vaate, vaatteet ja pukeutuminen	8
2.3 Muoti ja kielten erot	10
2.4 Muoti käsitteenä, ilmiönä ja tutkimuskohteena	10
3. TUTKIMUSNÄKÖKULMIA MUOTIIN	11
3.1 Tutkimusavauksia	
3.1.1 Sirkka Kopisto ja muodin vuosikymmenet	11
3.1.2 Päivi Aikasalo ja muoti Suomessa	11
3.1.3 Ritva Koskennurmi-Sivonen ja muodin laaja tutkimuskenttä	13
3.1.4 Marjatta Heikkilä-Rastas ja suunnittelijan näkökulma muotiin	15
3.1.5 Ana Nuutinen ja muodin edelläkävijät ja ennustaminen	17
3.2 Kulttuurisia lähestymistapoja muodin tutkimukseen	
3.2.1 Muoti englanninkielisessä tutkimuksessa	19
3.2.2 Christopher Breward ja muoti kulttuurisena voimana	19
3.2.3 Yuniya Kawamura ja muoti instituutioiden systeeminä	21
3.2.4 Jennifer Craik ja muoti osana kulttuurin tutkimusta	24

3.3 Kate Fletcher, muoti ja kestävä kehitys	26
3.4 Näkemyksiä ja yhteenvetoja	
3.4.1 Identities through fashion ja eri näkemyksiä muotiin	27
3.4.2 Yhteenveto muodin käsitteestä ja teoreettisesta taustasta	30
3.4.3 Vaatteet, pukeutuminen ja muoti tässä tutkimuksessa	33

4. TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA AINEISTO

34

4.1 Laadullinen tutkimus	34
4.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	35
4.3 Fashion Theory tieteellisenä julkaisuna	37
4.4 Tieteelliset artikkelit tutkimuskohteena ja tutkimusaineistona	38
4.5 Otsikot ja tiivistelmät edustamassa tieteellistä artikkelia	38

5. FASHION THEORY –JULKAISUN AINEISTOLÄHTÖINEN SISÄLLÖNANALYYSI

40

5.1 Sisällönanalyysin eteneminen tässä tutkimuksessa	41
5.2 Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tulokset	43
5.2.1 Fashion Theory –julkaisun aihealueet	43
5.2.2 Fashion Theory ja kuva muodin tutkimuskentästä	45

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

47

7. POHDINTA

50

LÄHTEET

53

LIITTEET

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Se herättää monenlaisia tunteita – joskus hyvinkin kiihkeitä – niin puolesta kuin vastaan. Jotkut se ohittaa, toiset ohittavat sen tietoisesti. Toisia se ei kiinnosta ollenkaan, toisista se tekee orjiaan. Muoti. Niin kovin pieni sana, mutta niin suuri voi olla sen voima. Olen kuullut sanonnan ei ole muotia, on vain aika. Onko todella näin? Coco Chaneliin on liitetty monia ajatuksia ja sanontoja muodista, kuten: muoti häviää, vain tyyli säilyy; muoti on tehty tulemaan epämuodikkaaksi; muotia ei ole vain pukeutumisessa – muoti on taivaalla ja kaduilla; muoti on ideoita, elämäntapa, se mitä tapahtuu. (Brainy Quote. Coco Chanel Quotes) Niin upeita kuin ajatukset ja sanonnat muodista ovatkin, muoti on kuitenkin olemassa – sanana, käsitteenä, ilmiönä, monenlaisina ilmenemismuotoina. Mutta mitä muoti oikein on? Onko se mahdollisimman erikoisia vaatteita laihojen mallien päällä mitä ihmeellisimmissä muotinäytöksissä? Onko muoti tapa pukeutua tietyllä tavalla tietyssä paikassa? Vai jotain ihan muuta? Mistä muodissa oikein on kysymys?

”Meiltä kysytään: Kaikki tähän asti sanottu saa muodin kuulostamaan kovin tärkeältä. Kannattaako muodista siis keskustella? Me vastaamme: Ei kannata.” Näin kirjoittaa Putte Wilhelmsson (2002/1, 52) seitsemänosaisen, muotia ja estetiikkaa Taidelehdessä käsittelevän artikkelisarjansa viimeisessä osassa. Mielenkiintoisen keskustelun kannattamattomuus -vastauksesta tekee se, että kaikissa Wilhelmssonin seitsemässä artikkelissa on käsitelty juuri muotia. Wilhelmsson sanoo, että kaikista modernin kulutuksen mahdollisuuksista juuri vaatekauppa on järjestynyt ensimmäisenä muodin mukaisiksi sesongeiksi, joiden vaihtumista osattiin odottaa. Hän toteaa vaatemuodin myös herättävän enemmän uteliaisuutta kuin muiden muodin lajityyppien – ja samalla ehkä enemmän neuvottomia kysymyksiä. Wilhelmssonin mukaan hänen seitsemänosaisessa sarjassaan ovat kaikki vastaukset. (Wilhelmsson 2001/1, 50) Vaikka hieman epäilen väitettä, että artikkelisarja tarjoaisi kaikki vastaukset muotiin liittyen, herättävät artikkelit ihan mielenkiintoisia ajatuksia muodista.

Mitä ihmettä kirosanalla sitten on tekemistä muodin kanssa? Kirosanalla viitataan Valerie Steelen kertomukseen siitä, kun hän opiskeli Yalessa ja historian professori kysyi hänen tutkielmansa aihetta. Steele oli kertonut tutkimuskohteensa olevan ”fashion” (muoti). Professori oli kiinnostunut ja esittänyt lisäkysymyksen: ”Italian or German?”. Steele oli hieman hämmentyneenä käynyt läpi ajatuksiaan ja päässyt Armanin kohdalle, kun hän oli ymmärtänyt, että professori oli kuullut aiheen väärin. Hän oli kuullut sanan ”fashion” eli muoti sijasta sanan ”fascism” eli fasismi. Kun Steele oli ilmoittanut asian oikean laidan ja sanonut todella tutkivansa muotia, ”fashion”, professori oli kääntynyt ja kävellyt pois. Valerie Steelen mukaan muoti eli fashion oli todella pitkään akateemisissa piireissä eräänlainen kirosana, ”F-word”. Muodin tutkimuksen katsottiin olevan jotain täysin mitätöntä ja turhanpäiväistä. (Steele, The F-word.)

Steeleen kokemusten jälkeen muodin tutkimus on saanut jo vankemman jalansijan vakavasti otettavana tieteellisen tutkimuksen alueena. Kuinka vankan, sen aika näyttää. Itse haluan tuoda yhden pienen kiven lisää muodin tutkimuksen kivijalkaan ja tarkastella muodin tieteellisen tutkimuksen maailmaa. Steelen esimerkin innoittamana esitän myös oman kokemukseni siitä, miten ihmiset ovat suhtautuneet aiheeseen. Gradun tekijä kun olen, keskustelukumppani yleensä kysyy aihetta. Kun olen kertonut käsitteleväni muodin tutkimusta, olen nähnyt eri keskustelukumppanien kasvoilla melkoisen ilmeiden ja vaihtelevien ajatusten kirjon. Onpa yksi tokaissut jopa, että ”miten niitä rättejä kukaan kehtaa tutkia”. Onko muodin tutkimus sitten sitä ”rättien tutkimista”? Onko muodilla paikkansa akateemisen tutkimuksen maailmassa?

Tässä tutkimuksessa tarkastelen muotia vaatetusalaa opiskelleen harjoittelevan tutkijan silmin. Vaikka olen opiskellut vaatetusalaa, hieman nolottaa tunnustaa, että en ole pohtinut muotia kovinkaan syvällisesti. Ehkä oma taustani on vaikuttanut siihen, että muoti ei ole koskaan näytellyt kovinkaan hallitsevaa roolia elämässäni. Hakeutuessani opiskelemaan vaatetusalaa olin sitä mieltä, että vaatteita voi suunnitella, vaikkei muoti varsinaisesti kiinnosta. Kun tutustuin opintoihini liittyvien muiden tehtävien yhteydessä Yuniya Kawamuran teokseen ”Fashion-ology”,

kiinnostuin jopa itsenikin yllättäen muodista. Huomasin muodista löytyvän monenlaisia kiehtovia ulottuvuuksia. Arkikäytössä muoti liitetään useimmiten vaatteisiin ja pukeutumiseen, mutta Kawamura ottaa muotiin toisenlaisen lähestymistavan. Tiivistettynä: muoti on aineeton ilmiö, vaatteet yksi sen aineellinen ilmenemismuoto. Vaateilla ja muodilla on usein vuorovaikutussuhde, mutta ne ovat silti Kawamuran mukaan omia erillisiä käsitteitä ja kokonaisuuksia. (Kawamura 2005, 1).

Lähtökohta tutkimukselleni on hyvin henkilökohtainen. Tämän työn on tarkoitus toimia paitsi opinnäytteenä ja muotia tarkastelevana tutkimuksena, myös eräänlaisena henkilökohtaisena haasteena. Koen olevani hyvin käytännönläheinen ihminen ja pidän suunnittelusta ja suunnitelmien toteuttamisesta – käsillä tekemisestä. Tämän työn avulla irrotan ajatukseni hetkeksi käsityön konkretiasta ja teen matkan tieteellisen ajattelun ihmeelliseen maailmaan. Haluan kokeilla, miltä tuntuu sukeltaa tekstien ja kirjallisen aineiston syvänteisiin ja asioiden taustojen pohdiskelun virtaan. Olen tiedostanut, että suunnittelija ei voi toimia täysin taustavaikuttajista tai yhteiskunnallisesta ja globaalista tilanteesta erillään. Mielestäni on joskus hyvä haastaa itsensä tarkastelemaan asioita eri näkökulmasta kuin mihin on tottunut. On hyvä ravistella itseään ja etsiä uusia ajattelun ja elämän polkuja. Ei haittaa, vaikka kaikki polut eivät osoittautuisi itselle sopiviksi, jokainen polku kuitenkin kehittää ihmisenä ja auttaa ehkä löytämään itsestä ihan uusia ulottuvuuksia. Tosin käsien irrottaminen kankaista ja siirtäminen tietokoneen näppäimistöille ei ole aina kovin helppoa; kuten ei ajatusten kääntäminen uudelle kanavallekaan.

1.2 Muoti tutkimuskohteena

Kuten jo mainitsin, muodin on pitkään katsottu olevan täysin triviaalia, eräänlaista ”tyhjöpäiden” puuhastelua. Nykyään muodista ja muodin mekanismien toiminnasta on tullut yhä merkittävämpi osa kulttuurin tutkimusta. (Craik 2009, 1) Muotia on tutkittu hyvin erilaisissa yhteyksissä useista eri näkökulmista. Muoti on liitetty monenlaisiin asioihin identiteetin rakentamisesta politiikkaan ja taloudesta kulttuuriin. Muoti tutkimuskohteena ei ole uusi, mutta muodin tutkimus on

mielestäni kokenut voimakkaan kasvun 1990- ja 2000-luvuilla. Muodin tutkimus nykymuodossaan on mielestäni sen verran nuorta, että se varmasti yhä etsii muotoaan, käsitteitään, määritelmään ja tutkimusmenetelmiään. Muodin ja sen tutkimuskentän moniulotteisuus tekee muodista mielenkiintoisen, mutta samalla haasteellisen tutkittavan. Miten voi määritellä muotia, jos sitä käsitellään niin monissa eri yhteyksissä? Voiko muodille edes antaa yksiselitteistä määritelmää?

1.3 Fashion Theory –julkaisu tutkimusaineistona

Yksi mielestäni merkittävä hetki muodin tutkimukselle on Fashion Theory, alan oma tieteellinen julkaisu, joka ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1997. Julkaisu toimii työssäni tutkimusaineistona, jonka analysoinnin kautta rakennan kuvaa muodin tieteellisen tutkimuksen kentästä kyseisessä julkaisussa. Minua kiehtoo se, millaisen kuvan muodin tutkimuksesta saa ”Muodin teoriaksi” nimetyn julkaisun kautta. Lähdin liikkeelle ajatuksesta, että jos julkaisun nimi on Fashion Theory eli Muodin teoria, täytyy julkaisun liittyä muotiin, muodin teoriaan ja muodin tutkimukseen. Lähestyn tässä työssä muotia teoreettisesta näkökulmasta.

1.4 Tutkimustehtävät, rajaus ja analyysimenetelmä

Tässä tutkimuksessa olen selvittänyt Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheita. Lisäksi teen aiheiden avulla tulkintaa ja päätelmiä muodin tutkimuskentästä. Tutkimustehtäväni ovat:

1. Mitä aiheita Fashion Theory –julkaisun tieteellisissä artikkeleissa on käsitelty?

2. Millaisen kuvan muodin tutkimuskentästä saa Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden kautta?

Tässä tutkimuksessa tarkastelen vain Fashion Theory –julkaisun tieteellisiä tutkimusartikkeleita – lehdestä löytyy toki muutakin sisältöä. Olen ottanut tutkimukseeni mukaan lähes kaikki julkaisun tutkimusartikkelit. Tutkimukseni kuuluu laadullisen tutkimuksen kenttään ja valitsemieni artikkeleiden aiheita kartoitan aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysin avulla saan järjestettyä aineiston systemaattisesti tiiviimpään muotoon analyysia varten. Analyysin tavoitteena on saada tietoa artikkeleiden aiheista ja tehdä niiden avulla tulkintaa muodin tutkimuskentästä Fashion Theory –julkaisussa. Koska aineistoni on hyvin rajattu, kuva muodin tutkimuskentästä on tuskin täydellinen, mutta mielestäni tutkimukseni on hyvä tapa hiljalleen lähestyä muodin tutkimuksen eri ulottuvuuksia.

Tarkastelen Fashion Theoryn artikkeleita pääasiassa muodin ja sen tutkimuksen näkökulmasta, vaikka joskus on todella vaikeaa erottaa muoti, vaatteet ja pukeutuminen toisistaan. Valitsemani aineiston kautta muoti on tässä tutkimuksessa sidoksissa esim. kehoon, vaatteisiin, pukeutumiseen ja ulkonäköön. Fashion Theory – julkaisun alaotsikko kuuluukin ”Journal of Dress, Body and Culture”. Ihmiskeho on tässä tutkimuksessa muodin pääasiallinen temmellyskenttä. On silti hyvä pitää mielessä, että se ei ole ainoa. Muotia on muuallakin kuin pukeutumisessa, mutta muut ulottuvuudet jäävät vähemmälle tarkastelulle tässä työssä.

Tarkoitukseni ei ole tutkimuksessani kartoittaa muodin tutkimuksen historiaa. Olen jättänyt myös muodin tutkimukseen yleensä liitetyt klassikot sivuun. En missään tapauksessa väheksy historian ja klassikoiden merkitystä nykyiselle tiedolle ja ajattelulle. Alan klassikot kuten esimerkiksi Simmel ja Barthes (kts. esim. Carter 2003) ovat rakentaneet omalta osaltaan pohjaa tämän päivän muodin tutkimukselle ja olleet varmasti omana aikanaan vaikuttavia teoksia. Omassa tutkimuksessani haluan kuitenkin lähestyä muodin tutkimuksen teoreettista taustaa uudempien tutkimusten kautta. Perustelen tätä mm. sillä, että ainakin yksi asia, josta muodin suhteen ollaan yleensä yksimielisiä, on muutos. Mielestäni maailman muuttuessa myös muoti käsitteenä ja ilmiönä muuttuu. Samalla myös muodin tutkimus joutuu sopeutumaan ja muuttumaan. Kullekin ajalle tarvitaan omia tutkimusvälineitä, näkökulmia, käsitteiden pohdintaa. Maailma tuntuu välissä muuttuvan todella nopeassa tahdissa,

joten muoti ja muodin tutkimus tuskin on samanlaista nyt kuin se oli vaikkapa 100 vuotta sitten. Muoti ei edes yhdessä aineellisessa ilmenemismuodossaan eli vaatteissa näyttäydy nykyään samanlaisena kuin 100 vuotta sitten – tai edes vuosi sitten. Yhteiskunnalliset tilanteet muuttuvat, maailma muuttuu – ja samalla muoti ja näkemys muodin roolista. Uusi aika tuo mukanaan uusia asioita kuten teknologisen kehityksen, ekologisen ajattelun sekä talouden vuoristoradan nousut ja laskut.

1.5 Muodin tutkimuksia

Muotia koskevat tutkimukset ovat suurimmaksi osaksi englanninkielisiä ja tutkimusta on mielestäni hyvin runsaasti. Muodin tutkimuksen nuoruudesta huolimatta alalla katsotaan olevan jo omia klassikoitaan, joiden kirjoittajat ovat omana aikanaan tehneet urauurtavaa tutkimusta muodin kentällä. Esimerkiksi Michael Carter nimeää teoksessaan ”Fashion Classics from Carlyle to Barthes” muutaman tutkijan: Thomas Carlyle, Herbert Spencer, Thorstein Veblen, Georg Simmel, Alfred Kroeber, John Carl Flügel, James Laver ja Roland Barthes. (Carter 2003, Contents) Kim Johnson (et al.) esittelevät myös muotiin ja pukeutumiseen liittyviä tutkijoita ja tutkimuksia teoksessaan ”Fashion Foundations. Early Writings of Fashion and Dress.” Teoksessa käsitellään laajasti pukeutumista ja muotia eri näkökulmista; tarkastelun kohteena ovat mm. pukeutumisen alkuperä, motiivit ja merkitys, kehon ja pukeutumisen suhde, muodin, pukeutumisen ja identiteetin väliset suhteet, ulkonäkö, muoti ja muutos, muoti kollektiivisena toimintana ja kuluttajakäyttäytymisenä. (kts. Johnson (et al.) 2003) Tässä tutkimuksessa on ajan ja tilan vuoksi mahdotonta koko tutkimuskirjoa esitellä. Tarkastelen kuitenkin muutamaa suhteellisen tuoretta tutkimusta, kun rakennan tutkimukselleni teoreettista pohjaa.

Vaikka englanninkieli hallitsee muodin tutkimuksen kenttää, muotia on tutkittu myös Suomessa ja suomeksi. Suomalaisista tutkijoista voisin mainita esimerkiksi Ritva Koskennurmi-Sivosen, Marjatta Heikkilä-Rastaan ja Ana Nuutisen sekä Päivi Aiksalon. Historiallisen näkökulman muotiin on ottanut esim. Sirkka Kopisto muodin vuosikymmeniin liittyvissä teoksissaan. Muotia on tutkittu myös

opinnäytteissä niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissakin. Useimmiten tutkimus ei kosketa kuitenkaan puhtaasti muotia, vaan liikkuu jossain kehon, ulkonäön, vaatteiden, pukeutumisen ja muodin ristikkäisaallokossa. Poikkeuksena haluan mainita Paulus Perkkiön Lapin yliopistolle tekemän pro gradun ”Tuote muodissa – muoti tuotteessa”. Tutkimus muodin vaikutuksesta tuotteesta herääviin mielikuviin.”, vaikka en sitä tässä työssä lähemmin esittelekään. Perkkiö liittää työssään mielenkiintoisesti muodin teollisen muotoilun maailmaan.

Lähdeaineistoni koostuu siis sekä suomen- että englanninkielisistä teksteistä. Sisällönanalyysin kohteena oleva aineistoni on englanninkielistä, mutta tutkimukseni halusin tehdä suomeksi. Muodin tutkimuksen kartoittamisen englanninkielisestä tutkimuksesta tekee mielestäni haasteelliseksi se, että muotia tarkoittavaa sanaa eli sanaa fashion käytetään mielestäni hyvin väljästi. Fashion voi viitata muuallekin kuin muotiin ja fashion voi viitata myös muotiin. Fashion-sanaa käytetään englanninkielisissä testeissä mielestäni paljon vaatteiden ja pukeutumisen synonyymina. Lisäksi muotia voidaan käsitellä pukeutumista käsittelevissä tutkimuksissa ja päinvastoin.

2. TUTKIMUKSEN KÄSITTEET JA TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Käsitteiden ja teorian määrittelyn lähtökohdat

Tämän kappaleen tarkoituksena on rakentaa työlleni käsitteellinen ja teoreettinen tausta. Kun muotia tutkitaan, on tarpeen määrittellä käsite eri lähtökohdista kuin arkikäytössä. Tässä luvussa tarkoitukseni on hieman valottaa muotia käsitteenä, ilmiönä ja tutkimuskohteena. Tarkoitukseni ei ole perehtyä jokaiseen muotia tutkineeseen tekstiin, vaan hahmottaa joitakin linjauksia sille, mitä muodilla muutamassa tutkimuksessa on tarkoitettu ja miten muotia on tutkimuksissa määritetty. Haluan tässä työssä määrittellä lyhyesti myös käsitteet vaate/vaatteet ja pukeutuminen. Koska tutkimusaineistoni on englanninkielistä, pohdiskelen hieman myös kielten erojen mahdollisesti mukanaan tuomia haasteita tutkimukselle. Tässä työssä en voi kovin syvälle porautua ajan ja tilan rajallisuuden vuoksi. Tavoitteenani ei ole tällä kappaleella tarjota tyhjentävää kuvaa kaikista muodille annetuista merkityksistä käsitteenä, ilmiönä tai elämänalueena. Haluan lähinnä rakentaa pohjaa oman tapaukseni tutkimukselle eli Muodin teoriaksi nimetyn tieteellisen julkaisun aiheiden ja tutkimuskentän tarkastelulle.

2.2 Vaate, vaatteet ja pukeutuminen

Aluksi tarkastelen vaatteiden ja pukeutumisen käsitteitä, koska arkikäytössä ja yllättävän usein vielä tutkimuksessakin muoti liitetään useimmiten vaatteisiin ja pukeutumiseen. Muotia saatetaan joskus käyttää jopa vaatteiden ja pukeutumisen synonyyminä, vaikka muotia voi periaatteessa olla millä elämän osa-alueella tahansa. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 1) Vaatteet, pukeutuminen ja muoti ovat kuitenkin mielestäni omia erillisiä käsitteitään, joten on hyvä tehdä lyhyt katsaus siihen, mihin näillä käsitteillä tutkimuskontekstissa viitataan. Muotia kartoitan erikseen laajemmin, koska teoreettinen lähestymistapa muotiin on varsinainen kiinnostuksen kohteeni.

Ritva Koskennurmi-Sivonen lähestyy tekstissään vaate-sanaa aluksi Suomen kielen perussanakirjan määritelmän avulla: vaate on ”kerralla päällä olevat tai jonkin muun

kokonaisuuden muodostavat pukimet, pukineet, vaatekappaleet, asusteet; puku, vaatekerta, vaatetus”. Yleensä sana esiintyy tässä merkityksessä monikkomuodossa ”vaatteet”. Harvemmin esiintyvä yksikkömuoto eli vaate tarkoittaa yksittäistä vaatekappaletta. Vaate-sanalla voidaan joskus tarkoittaa myös kangaskappaletta. Vaatetuksella taas viitataan yleensä ihmisen yllä olevaan vaatteiden kokonaisuuteen eli hänen asuunsa. Yleisimmin vaate- ja vaatetus-sanoja käytetään kun puhutaan konkreettisista, tavallisesti tekstiilimateriaalista valmistetuista tuotteista, joita ihmiset pukevat ylleen. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 1-2)

Koskennurmi-Sivosen mukaan englanninkielisessä kirjallisuudessa sana clothing vastaa lähinnä sanaa vaatetus, mutta hän huomauttaa myös, että monesti suomennos vaatteet sopii hyvin tai jopa paremmin. Vaikka clothing-sana viittaa yleensä materiaaliseen vaatetukseen eli vaatteisiin, voi sana tutkimuskirjallisuudessa kattaa enemmänkin. Clothing-sanaa voidaan käyttää sellaisissakin yhteyksissä, joissa suomenkielessä puhutaan pukeutumisesta enemmän kuin vaatetuksesta. Vaatteisiin viittaavia sanoja englanninkielisessä tekstissä voivat olla myös esim. monikollinen clothes sekä sanat apparel ja garment. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 1-2)

Myös käsitteitä puku ja pukeutuminen Koskennurmi-Sivonen lähestyy aluksi sanakirjamääritelmien kautta: puku on ”kokonaisuuden muodostava yhden tai useamman vaatekappaleen käsittävä, tavallisesti alusvaatteiden päällä pidettävä suurimman osan vartaloa verhoava vaatetuksen osa”. Olen samaa mieltä Koskennurmi-Sivosen kanssa siitä, että vaikka edellisellä määritelmällä pyritään kattavuuteen, on se vielä kovin puutteellinen varsinkin käsitteellistä käyttöä ajatellen. Puku-sanaa voidaan käyttää niin monessa eri yhteydessä (miesten puku), yhdyssanojen osana (uimapuku) ja se voi olla myös vaateen synonyymi. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 3)

Pukeutua-sanalla voi olla eri merkityksiä yhteydestä riippuen. Koskennurmi-Sivosen mukaan sanakirjamääritelmistä ja yleiskielestä ei ole juurikaan apua, jos haluaa tarkastella pukeutumista tutkimuskohteena. Vaikka vaatetus on konkreettinen osa pukeutumista, on pukeutuminen kokonaisuudessaan jotain laajempaa ja

abstraktimpaa kuin vaatetus. Pukeutumisen voi katsoa kattavan kaiken ulkonäön manipuloinnin tapahtuipa se sitten vaatteilla, asusteilla, koruilla, kampauksilla, tatuoinneilla tai lävistyksillä. Joissakin kulttuureissa ihminen siis saattaa olla pukeutunut, vaikka hänellä ei olisi vaatteita lainkaan. Yleensä vain vastasyntyneellä vauvalla on pelkkä fyysinen ulkonäkö, tämän jälkeen kulttuuri usein pitää tavalla tai toisella huolen siitä, että ihminen on aina jotenkin pukeutunut. Englanninkielessä kattavin pukeutumista vastaava sana on dress. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 3-4)

2.3 Muoti ja kielten erot

Koskennurmi-Sivosen mukaan muoti kääntyy englanniksi helposti sanaksi fashion. Englannista Suomeksi kääntäminen ei sitten olekaan ihan niin suoraviivaista, koska fashion sanalla on myös muita merkityksiä. Pukeutumismuodinkin yhteydessä fashion-sanaa käytetään englanninkielisessä tekstissä useammin ja väljemmin kuin suomen muoti-sanaa. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 7) Käsitteitä vaate, vaatteet, pukeutuminen ja muoti voidaan siis käyttää suomenkielessä ja englanninkielessä hieman eri tavoilla ja sisällöltään toisistaan poikkeavasti, ja tämä asettaa tutkimukselle omat haasteensa.

2.4 Muoti käsitteenä, ilmiönä ja tutkimuskohteena

Määrittelen muotia käsitteenä, ilmiönä ja tutkimuskohteena esittelemällä valitsemieni tutkijoiden ajatuksia muodista omassa erillisessä kappaleessaan. Tutkimuksia olisi toki paljon enemmänkin, mutta mielestäni valitsemieni tutkimusten avulla saa muodista suhteellisen laajan ja kattavan, tämän työn tarpeisiin riittävän kuvan. Esittelen jokaisen tutkimuksen erikseen ja esittelytavasta johtuen voi esiintyä samojen asioiden toistoa. Olen kuitenkin halunnut tuoda esille myös sitä, että jotkut teemat toistuvat tutkimuksissa, en vain sitä, mitä erilaista niissä mahdollisesti on. Sekä suomenkielisistä että englanninkielisistä tutkimuksista valitsin mukaan yhteensä yksitoista 1997-2012 ilmestynyttä teosta. Käsittelem ensin suomenkielisiä tutkimuksia, sitten englanninkielisiä.

3. TUTKIMUSNÄKÖKULMIA MUOTIIN

3.1 Tutkimusavauksia

3.1.1 Sirkka Kopisto ja muodin vuosikymmenet

Sirkka Kopisto tutkii teoksessaan ”Moderni Chic Nainen. Muodin vuosikymmenet 1920-1960.” muotia historiallisesta näkökulmasta ja erityisesti pukeutumismuotia. Kopiston mukaan elämänalueilla, joihin ihminen jotenkin vaikuttaa omalla toiminnallaan, on aikaan sidotut omat vallitsevat tapansa, tyyliinsä ja muotinsa. Kopiston mukaan tyylin on yleensä ymmärretty olevan jotain pysyvämpää ja jotenkin arvokkaampaa kuin muodin. Muodin ajatellaan olevan paljon häilyvämpää, nopeasti vaihtuvaa ja pinnallisempaan ja siksi muotiin monesti suhtaudutaan paljon kevyemmin kuin vaikkapa tyyliin. (Kopisto 1997, 8) Näin on varmasti ollut todella pitkään ja osittain yhä. Muoti on kuitenkin saanut yhä paremman jalansijan vakavasti otettavana tutkimusaiheena. Kopisto jatkaa, että muoti on kaupungin lapsi viitaten muodin keskuksiin kuten Italiaan ja Pariisiin. Kopiston mielestä tarvitaan riittävä määrä ihmisiä käyttämään yhteistä pukupartta, jotta tietystä asusta voi tulla muotia. (Kopisto 1997, 9) Tämän päivän globalisoituneessa maailmassa muodin voi mielestäni ainakin osittain irrottaa kaupungin lapsen asemasta, koska muoti voi mielestäni lähteä nykyään liikkeelle niin monesta eri paikasta. Kaupungit näyttävät yhä varmasti suurta roolia muodin leviämisessä, mutta eivät mielestäni ainoaa.

3.1.2 Päivi Aikasalo ja muoti Suomessa

Päivi Aikasalo tarkastelee pukeutumiseen liittyvää muotia Suomessa väitöskirjassaan ”Seuratkaamme järkevää ja terveellistä muotia. Naisten pukeutumisihanteet ja vaatevalinnat 1920-luvulta 1960-luvun lopulle.”. Teoksessaan Aikasalo toteaa, että usein pukeutumismuotia on noudatettu toisaalta jäljittelemällä muodikkaaksi määriteltyä pukeutumistapaa ja toisaalta erottaumalla toisista poikkeavan pukeutumistavan avulla. Muodin noudattaminen on vaatinut muodikasta pukeutumista, joka on ollut periaatteessa samanlaista kaikille. Ristiriita on syntynyt

siitä, että toisaalta muodikas pukeutuminen on vaatinut erottumista – erottumista edukseen – olemalla muita tyylikkäämpi tai muodikkaampi. (Aikasalo 2000, 46)

Aikasalo kuvaileekin eräänlaista muodin paradoksia ja muodin ambivalenttista luonnetta, jolloin muodikkaalla pukeutumisella pyritään samaan aikaan tyydyttämään kahteen eri suuntaan vetäviä tarpeita – toisaalta yhtenäisyyttä ja ryhmään kuulumista, toisaalta erottautumista. Aikasalon tekstistä tulee mielestäni hyvin ilmi se, että pukeutuminen *määritellään* muodikkaaksi. Muoti ei siis automaattisesti liity pukeutumiseen eikä pukeutuminen ole automaattisesti muodikasta. Tässä ajatuksessa on mielestäni aistittavissa pukeutumisen ja muodin sosiaalinen luonne ja erottelua omiksi käsitteikseen ja ilmiöikseen.

Aikasalo liittää tutkimuksessaan muodin esimerkiksi samanlaisuuteen ja erilaisuuteen, jäljittelyyn ja erottautumiseen, hän mainitsee muodin sosiaalisen luonteen ja merkityksen persoonallisuuden ilmaisijana ja yksilöllisyyden rakentajana, muodin merkityksen vuorovaikutuksessa sekä muotiin liitettävän vaihtelunhalun. Aikasalo puhuu myös muodin kiertokulusta ja siitä, miten muoti on sidoksissa aikaan; miten muodit muuttuvat, uudet syntyvät ja entiset jäävät vanhanaikaisiksi. Muotia on seurattu tutkijan mukaan yleensä, vaikka uusi muotipiirre olisi ensin näyttänyt jopa rumalta ja eikä olisi saanut aluksi juuri ollenkaan kannatusta. Aikasalon tutkimuksesta käy ilmi myös muodin suhde ikään; muodin nopeiden vaihteluiden seuraaminen on kytkeyty yleensä nuoruuteen. Muotiin ja muodikkaaseen pukeutumiseen on liitetty niin hulluus kuin järkisyytkin. Muodin seuraaminen on saattanut aiheuttaa ristiriitoja ja ajatuksia turhasta tuhlaavaisuudesta. Aikasalo liittää muotiin myös sekä suuret linjat että pienet yksityiskohdat, usein ulkomaisten esikuvien seuraamisen ja muodin kansainvälisyyden sekä muodin muovaamisen omaan makuun ja kulttuuriin sopivammaksi. Muoti liittyy Aikasalon tutkimuksessa kiinteästi myös naisen kehoon ja tavoiteltuun ulkonäköön. (Aikasalo 2000, 46-67, 85)

3.1.3 Ritva Koskennurmi-Sivonen ja muodin laaja tutkimuskenttä

Ritva Koskennurmi-Sivonen on tutkinut muotia hyvin laajasti. Hän pohdiskelee ja määrittelee muotia mm. teoksissa ”Salonkimuoti lehdissä” (2002) ja ”Vaatekirja” (2000 ja 2003) ja lukemattomissa muissa julkaisuissa ja teksteissä. Koskennurmi-Sivonen mainitsee, että ilmiöiden ja käsitteiden välillä pyritään saamaan aikaan eroa, mutta vaatteiden, pukeutumisen ja muodin ollessa kyseessä eron tekeminen voi olla hankalaa. Tarkkoja rajoja käsitteiden välille on todella vaikea vetää, koska asioita voidaan katsoa niin monella eri tavalla. Luultavasti parasta onkin, että jokainen määrittelee oman suhteensa muotiin; suhteen, joka parhaiten sopii kulloinkin käsillä olevaan tehtävään. Muodin yhteydessä muutamia kiistelyn kohteita ovat esim. milloin muoti on saanut alkunsa, voiko muotipuvun ja kansanpuvun erottaa toisistaan, onko vain länsimainen muoti muotia vai onko muotia muuallakin ja milloin vaatteista tulee muotia. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 7-10)

Ihmisillä on taipumus liittää muoti yleensä pukeutumiseen, vaikka Koskennurmi-Sivosen mukaan mm. Herbert Blumer (1969) on osoittanut, että muoteja on myös muualla kuten lääketieteessä ja liike-elämässä. Onkin hyvä muistaa, että muoti merkityksessään vallalla oleva tai suosittu käytäntö voi esiintyä kaikilla elämänaloilla. (Koskennurmi-Sivonen 2002, 3 ja 2003, 5)

Internetistä löytyvä SuomiSanakirja määrittelee muodin, että se on jonakin ajankohtana vallitseva makusuunta, suosiossa oleva tyyli, kuosi, yleinen tapa; muoti on usein houkutteilla tai muilla keinoin aikaan saatu ja ylläpidetty aikakaudelle tai ajanjaksolle ominainen, vallalla oleva suuntaus; muoti on jäljitelty tapa. Sanakirjassa mainitaan myös, että muoti kohdistuu erityisesti asusteisiin. (SuomiSanakirja.fi, muoti) Samalla linjalla ollaan Koskennurmi-Sivosen mukaan myös Nykysuomen sanakirjassa, jossa muodin sanotaan olevan ”jollakin elämän alalla kulloinkin vallalla olevan maun mukainen yleinen tapa tai käytäntö, vallitseva makusuunta, kuosi, tapa, tyyli; usein erikoisesti pukeutumisen alalla vallitsevasta muodista”. Koskennurmi-Sivonen antaa myös Suomen kielen perussanakirjan määritelmän muodille: ”Jonakin ajankohtana vallitseva makusuunta, suosiossa oleva tyyli, kuosi, yleinen tapa.”

Vaikka määritelmät ovat suhteellisen kattavia ja päteviä varsinkin yleiskielen näkökulmasta, muodin tutkija näkee ilmiön yleensä paljon moniulotteisempänä. (Koskennurmi-Sivonen 2002, 3 ja 2003 4-5)

Koskennurmi-Sivonen viittaa Simmeliin (1986) ja Eicher & Sumbergiin (1999) pohtiessaan muoti-sanankäytön ongelmallisuutta pukeutumisen yhteydessä. Ongelmia aiheuttaa mm. se, että sama sana viittaa sekä muotituotteisiin; niihin uutuuksiin, jotka ovat muotia jollakin hetkellä; että sosiaaliseen muotoon ja muutoksen jatkuvaan prosessiin. Toiseksi ongelmaksi Koskennurmi-Sivonen katsoo sen, miten laajan ilmiön muodin käsitteen voi katsoa kattavan. Suurin osa muodin tutkimuksesta on keskittynyt ns. länsimaiseen muotiin, vaikka länsimaisuus on menettänyt hiljalleen merkitystään ja käyttökelpoisuuttaan. Länsimaista tarkastelutapaa on kritisoitu liian kapea-alaiseksi ja muita kansoja ja historiallisia ajanjaksoja ymmärtämättömäksi. Nykyään globaalissa taloudessa monet länsimaisiksi mielletyt tuotteet saatetaan valmistaa missä tahansa maapallolla ja toisaalta samojenkin vaatteiden ja tyylien käyttö on levinnyt melkein kaikkialle. Koskennurmi-Sivonen yhdistää muotiin myös ajallisuuden ja muutoksen, esteettisyyden, yksilöllisyyden ja identiteetin ilmaisun, ambivalenssin, moniselitteisyyden, sosiokulttuuriseen viiteryhmään samaistumisen ja toisesta erottautumisen, viestinnän ja vuorovaikutuksen sekä kollektiivisen valinnan. Muoti onkin sosiaalinen ilmiö; kukaan ei voi yleensä olla yksin muodikas. Uudenlainen pukeutuminen ei ole muotia, jollei se saa edes pienen yhteisön kannatusta. Muoti on mielenkiintoinen sosiokulttuurinen ilmiö, joka samalla sekä heijastaa että luo ympäröivää todellisuutta. (Koskennurmi-Sivonen 2002, 3-4, 7)

Koskennurmi-Sivosen mukaan muodin teemoihin liittyvät myös mm. seksuaalisuus, rotu, etnisuus ja sosiaalinen sukupuolirooli eli gender, mutta näiden osuus vaihtelee kulttuureittain. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 5-7)

Koskennurmi-Sivonen liittää muotiin symbolisen tuottamisen hyödykkeiden materiaalisen tuottamisen lisäksi. Hän viittaa Pierre Bourdieun ajatukseen, että kysymys on uskon tuottamisesta symbolisia tavaroita kohtaan. Symbolinen

tuottaminen yhdistetään myös taloudelliseen tuottamiseen; aivan kuten taiteessa samana pysyvän teoksen symbolinen arvo ja sen mukana myös hinta voi vaihdella suurestikin. Symboliset tuotteet ovat kuitenkin olemassa vain silloin, jos ne tunnetaan ja tunnistetaan. (Koskennurmi-Sivonen 2002, 17) Samaa voi sanoa mielestäni muodin symbolisesta arvosta. Jos henkilö ei tunnista johonkin muodikkaaseen tuotteeseen liitettyä arvoa, ei se voi toimia myöskään tiettyjen arvojen ilmaisijana kyseiselle henkilölle.

Koskennurmi-Sivonen kritisoi voimakkaasti muutamien tutkijoiden kirjoitusten tukemana muodin tutkimuksen klassikoihin lukeutuvaa Roland Barthesia ja hänen ajatuksiaan. Koskennurmi-Sivonen sanoo, että Barthesin näkemys muodista on ”kapea ja kyyninen” ja että muoti Barthesin tutkimuksessa viittaa viime kädessä itse itsensä. Semiootikkona ja lingvistinä Barthes on tutkinut kirjoitettua muotia ja analysoinut lauseiden merkitystä – ei vaatteiden. (Koskennurmi-Sivonen 2002, 18-19) Tästä käy omalta osaltaan mielestäni hyvin ilmi muodin tutkimuskentän haasteellisuus; sitä voidaan tarkastella niin monin eri tavoin ja monesta eri näkökulmasta. Kuka sen määrittelee, mikä on se oikea lähestymistapa, määritelmä tai näkökulma?

Koskennurmi-Sivonen esittelee lisäksi muotia teksteissä ja muotilehdissä, piirrettyä muotia, valokuvattua muotia, muotia suomalaisesta näkökulmasta, salonkimuotia, ja viittaapa hän myös julkisuuden henkilöiden merkitykseen muodissa. (Koskennurmi-Sivonen 2002, 21-) Nämä aiheet täytyy tässä työssä ohittaa vain maininnalla.

3.1.4 Marjatta Heikkilä-Rastas ja suunnittelijan näkökulma muotiin

Marjatta Heikkilä-Rastas lähestyy muotia omassa tutkimuksessaan ”Muodin vai muodon vuoksi? Couturemuodin ja muotoilun vaikutukset Kaisu Heikkilä Oy:ssä 1950-luvulta 1980-luvun alkuun suunnittelijan näkökulmasta.” otsakkeen mukaisesti suunnittelijan näkökulmasta. Lisäksi Heikkilä-Rastas tarkastelee aiheitaan täysjäsenyystutkijana, joka on itse ollut mukana yhteisön täysjäsenenä. Kuten Heikkilä-Rastas sanoo, on muoti käsitteenä laaja ja monipuolisesti tutkittu ja

erilaisten ilmiöiden vaikutusta muotiin ei pysty kovin helposti ohittamaan. Luultavasti paras tapa on, kuten on jo aiemminkin mainittu, keskittyä muodin suhteen juuri käsillä olevaa tutkimusta palveleviin määritelmiin ja termeihin. Heikkilä-Rastas pohtii mm. sitä, mitä muoti on ja mikä on muodin suhde muotoiluun. Hänen mukaansa muodillakin on aina jokin muoto. Heikkilä-Rastas käsittelee vastapuolina muotoilulle muodin muutosvoimaa ja sen voimakasta aikaan sitoutuneisuutta. Tutkimuksen toinen taustateema on muotoilu ja suunnittelu, erityisesti vaatemuotoilu vaatetussuunnittelijan näkökulmasta. Heikkilä-Rastas sanoo, että muotikin on muodonantoa, mutta osana muotoilua muotia ei ole juurikaan tutkittu. (Heikkilä-Rastas 2003, 11-13) Mielestäni juuri Heikkilä-Rastaa vahva kokemus suunnittelusta ja muotoilusta antaa hienon pohjan tutkimukselle. Itse olen aina arvostanut henkilöitä, joilla on kokemusta ja jotka pohdiskelun lisäksi osaavat myös oikeasti tehdä ja toteuttaa.

Heikkilä-Rastas puhuu muodista dynaamisena ilmiönä, joka liittyy yhteen estetiikan, kulttuurin, talouden ja jokapäiväisen elämän. Muotiin liittyy vahvasti myös muutos – muodin prosesseissa tavoitellaan yhteneväisiä muotoja, jotka irrottavat menneestä ja kuljettavat kohti tulevaa. Myös Heikkilä-Rastas mainitsee muodin yleisen olemuksen määrittelyn perinpohjaisesti tuntuvan lähes äärettömältä tehtävältä. Heikkilä-Rastaskin viittaa sanakirjamääritelmiin, jotka on esitelty jo aiemmin Koskennurmi-Sivosen ajatusten yhteydessä. Heikkilä-Rastas viittaa myös George Sprolesin ja Leslie Davis Burnsien avulla muotiin pukeutumisen tuotteena, joka ilmenee vaatteissa ja muissa ihmisen ulkonäön osissa. Muodin katsotaan olevan prosessi, ajallinen ilmiö, joka omaksutaan ja hylätään. Tutkimuksessa viitataan myös muodin sosiaaliseen luonteeseen. (Heikkilä-Rastas 2003, 15-16)

Heikkilä-Rastas puhuu Simmelin teoriasta muodin kulusta ylhäältä alaspäin, yläluokalta alaluokille, mutta teoria on luultavasti maailmantilanteen muutoksen seurauksena menettänyt jo merkitystään. Kuvainnollisesti Simmelin ajatuksilla voi Heikkilä-Rastaa mukaan olla merkitystä. Heikkilä-Rastas viittaa iän merkitykseen muotien omaksumisessa siinä mielessä, että monesti juuri hyväosainen nuoriso omaksuu ensimmäisenä ja rohkeimmin uusimmat muotivirtaukset sovinnaisempien

keskiluokkaisten ja keski-ikäisten sukupolvien seuraten perässä hieman vastustellen ja kesymmällä tavalla. Lisäksi Heikkilä-Rastas sanoo muotien leviävän nykyään alakulttuureissa. Hän sanoo myös rahalla olevan tekemistä muodin kanssa; työttömyyden tai vähävaraisuuden haasteiden kanssa painiva ei välttämättä mieti ensimmäiseksi uusia, muodikkaita vaatteita, vaikka ne kiinnostaisivat ja olisivat edullisiakin. (Heikkilä-Rastas 2003, 15-16) Mielestäni muodikkaiden vaatteiden hankkiminen rahatilanteeseen sidottuna riippuu vähävaraisella myös elämäntilanteesta; on luultavasti eri asia, onko kyseessä yksin asuva, vähävarainen opiskelijanuori kuin vähävarainen perheellinen.

Heikkilä-Rastas viittaa tekstissään myös ajatuksiin muodista sekä erottavana että yhdistävänä tekijänä, moderniteetin vertauskuvana ja jonakin satunnaisena ja ohimenevänä. Muoti elää paitsi vaatteissa ja pukeutumisessa myös käyttäytymistavoissa ja asenteissa. Muodista on Heikkilä-Rastaaan mukaan esitetty vastakkaisia ajatuksia kuten uutuus ja erilaisuus ja sen vastakohtana samojen, vanhojen ideoiden kierrättäminen. Tutkimuksessa mainitaan jo aiemminkin ilmi tullut seikka, että muodin keskeisiä ominaisuuksia ovat yleensä ajallisuus ja muutos. Heikkilä-Rastas mainitsee muodin yhteydessä myös katumuodin ja rinnakkain esiintyvät muodit. Lisäksi tutkija viittaa ajatuksiin siitä, että muoti olisi hyvän maun ongelman ratkaisija tarjoten hyvälle maulle universaalien standardien samalla sallien yksilöllisten makujen erikoisuuden ja subjektiivisuuden. Heikkilä-Rastas viittaa tekstissään muodin kaksijakoiseen rooliin sekä erottautumisen välineenä että yksilön sosiaalisen mukautumisen ja jäljittelyn tarpeen tyydyttäjänä. Esille tulee myös muodin rooli kommunikaatiomuotona. (Heikkilä-Rastas 2003, 16-17)

3.1.5 Ana Nuutinen ja muodin edelläkävijät ja ennustaminen

Ana Nuutinen on tutkinut muodin ennustamista teoksessaan ”Edelläkävijät. Hiljainen, implisiittinen ja eksplisiittinen tieto muodin ennustamisessa.”. Nuutisen kiinnostuksen kohteena ovat muodin tulevat kehityssuunnat ja niiden ennustamisen taito ja hän tutkii asiaa tulevaisuudentutkimuksen avulla. Teoksessaan Nuutinen viittaa Roach-Higginsin (et al. 1995, 10) ajatuksiin sanoessaan muodin olevan

epätarkka käsite, koska se voi viitata niin materiaalisiin kuin ei-materiaalisiin kulttuurisiin tuotteisiin. Nuutinen mainitsee ajan ja muodin muutoksen vaikutuksista muodin tutkimiseen sekä käsitteiden, ilmiön ja määrittelemisen muuttumiseen. Huomaankin olleeni aineistoa valitessani Nuutisen kanssa samoilla linjoilla. Nuutinen viittaa eri tutkijoihin kootessaan ajatuksia muodista menneisyyden ja tulevaisuuden välisenä rajapintana, jossa pala kumpaakin muodostaa nykyhetken; muoti heijastaa läsnä olevaa aikaa, mutta se on silti aina tulossa ja menossa. Nuutinen kuvailee muodin olevan vallitsevaa tyyliä, muodin heijastavan aikaansa, muodin olevan muutosta ja hyväksyntää perustuen hänen käyttämäänsä Greenwoodin ja Murphyn (1978) ajatuksiin muodin perusväittämistä. Nuutisen teksteissä on joko hänen omien ajatustensa tai hänen käyttämiensä lähteiden kautta mietteitä muodista tietynä aikana kaikkein suosituimpana tyylinä. Muodin kollektiivinen luonne ja sosiaalisen hyväksynnän ja soveliaisuuden ominaisuus ja merkitys tulee myös ilmi. Esille tulee myös Kawamuran ajatus muodista institutionaalisenä ilmiönä, jossa vaatteista tulee muotia vasta kun niille annetaan muodin status; muodin systeemi muuttaa vaatteita muodiksi ja muotia ilmaistaan vaatteiden avulla. Nuutinen yhdistää muodin myös läheisesti kuluttamiseen. Nuutinen ottaa esiin sellaisia käsitteitä kuin pintamuoti, massamuoti, maailmanmuoti, huippumuoti, vastamuoti ja haute couture-muoti. (Nuutinen 2004, 60-66)

Ana Nuutinen esittelee tutkimuksessaan hyvin laajasti muitakin mielenkiintoisia muotiin liittyviä asioita ja erilaisia teorioita, mutta ajan ja tilan rajallisuuden vuoksi en ala kaikkia ajatuksia tässä työssä esittelemään – eikä tämä ole myöskään tutkimustehtäväni kannalta tarpeen. Voin lämpimästi suositella Nuutisen teosta muodin syvällisemmästä pohdinnasta kiinnostuneille.

3.2 Kulttuurisia lähestymistapoja muodin tutkimukseen

3.2.1 Muoti englanninkielisessä tutkimuksessa

Muotia on tutkittu mielestäni runsaasti englanninkielisissä tutkimuksissa. Voisin mainita myös kaksi muodin tutkimukseen liittyvää opaskirjaa. Toinen on Judy Zaccagnini Flynnin ja Irene M. Fosterin ”Research Methods for the Fashion Industry” ja toinen on Yuniya Kawamuran ”Doing Research in Fashion and Dress. An Introduction to Qualitative Methods.” En esittele tässä tutkimuksessa koko muodin tutkimuksen kirjoja englanninkielisissä teoksissa, vaan olen valinnut kuusi teosta, joista kaksi on Yuniya Kawamuralta.

3.2.2 Christopher Beward ja muoti kulttuurisena voimana

Christopher Beward on käsitellyt teoksessaan ”Fashion” muotia viimeisen 150 vuoden aikana merkittävänä kulttuurisena voimana ja osana modernia kulttuuria. Hän tarkastelee muotia mm. historiallisesta näkökulmasta, muotia globaalina yrittäjyytenä, muodin ja taiteen välistä suhdetta, muotia mainonnan, kuvien ja kaupallisuuden yhteydessä sekä muodin ”luomista” ja ”luojia”. Hän kysyy kuinka muodit on tehty ja kenen toimesta? Beward viittaa ”suuriin tekijöihin”, joiden on katsottu olevan merkittävässä roolissa muodin tuotannossa ja sanoo tämän lähestymistavan olevan liian suppea muodin ymmärtämistä ajatellen. (Beward 2003, 21)

Beward on sitä mieltä, että vasta kun on otettu huomioon muodin monet eri ulottuvuudet jotka luonnehtivat muotien luomista ja trendejä pukeutumisessa, voidaan mahdollisesti päästä kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen muodin systeemistä. Eri ulottuvuuksiin Beward lukee mm. suunnittelijat, tuotannon ja teknologian, jakelun, jälleenmyynnin, markkinoinnin, kuluttajien vaatimukset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset ja muutosten vaikutukset uusien innovaatioiden ja vanhanaikaistumisen sykliin. Beward huomauttaa, että luultavasti juuri muotiin liittyvistä monista osasista johtuen on ollut helpompaa nostaa suunnittelija jalustalle

kuin kartoittaa muodin taustalla vaikuttavaa monimutkaista verkostoa, johon kuuluvat mm. taloudelliset, esteettiset ja moraaliset tekijät. (Breward 2003, 21)

Breward viittaa myös muodin mystiseen muutosprosessiin ja sen kiihtyneeseen nopeuteen nykyaikana. Modernit kommunikaatiomuodot, media ja muotiteollisuuden globalisoituminen; yksittäisten visioiden väistyminen monien erilaisten tullessa tilalle; eri vaihtoehtojen moninaisuus ja monimuotoisuus; erilaisten muutosten nopeus ja monimutkaisuus – nämä ovat johdattaneet muodin kulttuurin suorastaan vaihtoehtojen tulvaan. 2000-luvun kuluttaja kokee muodin yhä enemmän pirstaloituneena, kilpailuhenkisenä, ja potentiaalisesti hämmentävänä kulttuurisena ilmiönä, jonka jotkut ovat sanoneet leviävän kuin virus. (Breward 2003, 101-102.)

Breward tarkastelee pukeutumisen ja vaatteiden taustalla vaikuttavaa muotia. Hän liittää muotiin mitä moninaisimpia ulottuvuuksia, kuten on jo aiemmin tullut ilmi. Hän hahmottelee modernin muodin juuria ja historiaa – myös muotisuunnittelijoiden ja heidän luomustensa avulla. Breward mainitsee suunnittelijoiden asemasta historiallisesti, että heidän merkityksensä ei rajoitu heidän tuottamiinsa materiaalisiin tuotteisiin vaan sisältää myös heidän asemansa strategeina ja luovina promoottoreina. Moderniin muotiin Breward viittaa yhtenä teollisuudenalana. (Breward 2003, 49)

Breward tarkastelee muotiin liittyviä asioita aina huippumuodista valmisvaatteisiin ja suunnittelijoiden koulutukseen. Brewardin mukaan muoti materiaalisena artefaktina ja ideana on selkeästi suora tulos luovasta ja teollisesta prosessista. Prosessin voi katsoa olevan innovaatioiden systeemi, joka on suunniteltu niin kuluttajien tarpeisiin kuin täyttämään kulttuurisia, sosiaalisten identiteettien ja suhteiden alati muuttuvia vaatimuksia. Breward sanoo, että prosessin ytimen muodostavat yleensä vaatteet – liittyipä niiden käyttö mihin syihin hyvänsä. (Breward 2003, 63)

Brewardin tekstissä muotiin liittyvät läheisesti myös edelläkävijät ja esikuvat. Nykyään esikuvia ovat yläluokan sijasta esim. julkisuuden henkilöt, idolit ja mallit muotilavoilla. Aiemmin mainittuun tuotteiden erilaistumiseen ja monipuolistumiseen liittyvät erilaiset tuotemerkit. Breward käsittelee muodin sekä kuvien ja tekstien

yhteyttä ja vuorovaikutusta esimerkiksi Vogueissa. Breward tarkastelee muotia myös elokuvan yhteydessä. Hän liittää muodin tyyliin ja viittaa muotiin tyylin ostamisena. Breward käsittelee myös ns. muodin pääkaupunkeja kuten esim. Pariisia, Lontoota, New Yorkia ja Milanoa. Breward liittää muodin identiteetin rakentamiseen, alakulttuureihin ja eri-ikäisiin kuluttajiin. Breward pohtii muodin roolia laajalla skaalalla sovinnaisesta radikaaliin. (Beward 2003, passim)

3.2.3 Yuniya Kawamura ja muoti instituutioiden systeeminä

Tutkimuskohteeni valintaa suuresti vaikuttanut Yuniya Kawamura käsittelee muotia aineettomana ilmiönä ja instituutioiden systeeminä kahdessa teoksessaan. Myös Koskennurmi-Sivonen mainitsee Yuniya Kawamuran ajatukset toisenlaisena lähestymistapana muotiin. Kawamura rakentaa selvää eroa vaatteiden (clothing) ja muodin (fashion) välille. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 11) Vuonna 2004 ilmestyneessä teoksessaan ”Japanese Revolution in Paris Fashion” ja vuonna 2005 ilmestyneessä kirjassaan ”Fashion-ology” Kawamura erottelee vaatteiden ja muodin käsitteitä eräänlaisella vastakkainasettelulla.

Kawamuran mukaan muoti ja vaatteet ovat erillisiä käsitteitä, vaikka niitä on monesti käytetty toistensa vastineina. Kawamuran mukaan vaatteet kuuluvat materiaalisen tuotannon maailmaan kun taas muoti on symbolista tuotantoa. Vaatteet ovat aineellisia, muoti aineetonta, vaatteet konkreettisia, muoti abstraktia. Vaatteet ovat yleensä välttämättömyys kun taas muoti on jotain ylimääräistä. Vaatteilla on hyötyfunktio kun taas muodilla on yleensä statusfunktio. Vaatteita on melkein pä kaikissa yhteiskunnissa ja kulttuureissa, kun taas muoti rakennetaan institutionaalisesti ja levitetään kulttuurisesti. Kawamuran mukaan muotisysteemi toimii siten, että se muuttaa vaatteet muodiksi, jolla on symbolista arvoa. Muoti saa materiaalisen ilmenemismuotonsa vaatteiden kautta. Kawamura korostaa institutionaalista ja sosiologista näkökulmaa muotiin ja erottaa muodin tuotannon ja kuluttamisen vaatteiden tuotannosta ja kuluttamisesta. Kawamura myöntää, että on vaikea kieltää yhteyttä muodin ja vaatteiden välillä, vaikka katsookin muodin olevan aineetonta ja vaatteiden aineellista. Hän selittääkin asian siten, että vaatteet ovat ikään

kuin raaka-ainetta, josta muoti muotoutuu. Muoti on siis Kawamuran mukaan pääasiassa erilaisten ihmisten ja instituutioiden yhdessä rakentama aineeton ilmiö, joka saa aineellisen ilmenemismuotonsa vaatteissa. (Kawamura 2004, 1 ja Kawamura 2005, 1)

Kawamura pohtii myös muodin – tässä tapauksessa tietysti sanan fashion etymologiaa. Kawamuran valitsemien lähteiden mukaan fashion-sanan alkuperään liittyy viitteitä kollektiiviseen tapaan pukeutua; valmistamiseen tai tekemiseen; muotoiluun; sovinnaiseen tapaan pukeutua; tietynlaiseen elämäntyyliin erityisesti ylempien luokkien piireissä; ja tiettyyn tapaan tehdä vaatteita. Kawamura on poiminut lähteistään määritelmiä muodista valmistusprosessina, tapana, vallitsevana tai ajankohtaisena käytäntönä, sovinnaisena pukeutumisena ja elämäntyylinä. Kawamura ottaa vielä erilleen käsitteen ”the fashion” jolle on annettu merkityksiä tapana pukeutua, käyttäytyä, kalustaa ja jopa puhua, jotka on omaksuttu yhteiskunnassa tietynä aikana. (Kawamura 2005, 3)

Myös Kawamuran mukaan on erittäin vaikeaa antaa täsmällistä määritelmää sanalle fashion eli muoti, koska sanalla on erilaisia konnotaatioita kautta historian; sanan tarkoitus ja merkitys ovat muuttuneet sopimaan ihmisten sosiaalisiin tapoihin ja pukeutumistapoihin erilaisissa sosiaalisissa rakenteissa. Kun sanaa muoti käsitellään vaatekappaleena, jolla on jotain lisäarvoa materiaalisessa mielessä, sekoittaa se käsitystä ja mielikuvaa sanasta. Muoti tarjoaa lisäarvoa vaatteille, mutta lisäelementit ovat olemassa ainoastaan ihmisten mielikuvissa ja uskomuksissa. Muoti ei siis ole visuaalista vaatetusta vaan näkymättömiä elementtejä jotka on sisällytetty vaatteisiin. Muoti merkitsee vaatteisiin liitettyjä houkuttelevia lisäarvoja, jotka vetoavat muodin kuluttajiin. Muodin kuluttaja ei näin ollen osta vain vaatetta, vaan siihen liitettyä muodiksi nimettyä lisäarvoa. (Kawamura 2005, 4-5)

Kawamura jatkaa, että samoin kuin muodin käsite, myös muoti ilmiönä on muuttunut aikojen saatossa. Käsitettä ei voisi olla olemassa, jollei ilmiötä olisi. Muoti ilmiönä on varmasti erilainen nyt kuin vaikkapa 1700-luvulla. Mutta tarkasteltiinpa muotia minä historiallisena aikana tahansa, muodin perusolemuksen kuuluu muutos –

tapahuipua se mistä syystä hyvänsä. Syyt voivat vaihdella markkinavoimien salaliitosta kuluttamisen lisäämiseksi ihmisen sisäisiin tarpeisiin. (Kawamura 2005, 5-6) Kawamura esittelee myös muodin puolestapuhujia ja vastustajia, muotia älyllisten keskusteluiden aiheena, feminismin suhdetta ja suhtautumista muotiin, muodin tutkimusta sosiologian ja muiden sosiaalitieteiden piirissä, muodin tutkimuksen lähestymistä visuaalisten materiaalien kautta sekä sitä, kuinka kvantitatiivisia metodeja on käytetty muodin tutkimuksessa. (Kawamura 2005, 6-17) Näihin aiheisiin en tässä työssä mene tämän syvemmälle.

Kawamura lähestyy muotia sosiologian näkökulmasta ja esittelee valitsemastaan näkökulmasta muotiin liittyviä asioita ennen ja nyt. Hän tarkastelee muotia imitaationa, sosiaaliluokkien erottajana ja sosiaalisena tapana. Lisäksi hän liittyy muodin monen muun tapaan moderniuteen ja sosiaaliseen liikkuvuuteen sekä pohdiskelee muoti-ilmiön alkuperää. Hän lähestyy nykyaikaista muodin sosiologista tutkimusta, johon liittyvät mm. muoti kollektiivisena valintana. Kawamura liittyy muodin kulttuurin sosiologiaan ja tarkastelee muotia tuotettuna kulttuurisena symbolina. (Kawamura 2005, 19-37) Tämän jälkeen Kawamura siirtyy tarkastelemaan muotia institutionalisoituna systeeminä ja alkaa rakentaa teoreettista kehystä ”Fashion-ology”-lle. Hän esittelee muodin myyttinä, jota systeemi tukee. Kawamura tarkastelee sekä muodin systeemin alkujuuria että erilaisia lähestymistapoja muotisysteemeihin. Kawamura käsittelee muodin tuottamista kollektiivisena toimintana. (Kawamura 2005, 39-51) Fashion-ology –sanalle en löytänyt hyvää suomennosta. Fashion-ology voisi olla vaikkapa oppi muodista, muotitiede tai muodin tutkimus.

Vaikka tunnustaakin luovien ihmisten merkityksen muodin tuottamisessa, Kawamura mielestäni pudottaa muotisuunnittelijoita jalustaltaan ja hieman rajoittaa heidän panokselleen annettua suunnatonta merkitystä. Kawamuran mielestä suunnittelijat eivät voi saavuttaa asemaansa yksin; he eivät voi luoda muotia yksin. Kawamura tarkastelee myös muodin tuotantoon, portinvartijoihin ja levittämiseen liittyviä näkökohtia ja muodin omaksumista ja kuluttamista. (Kawamura 2005, 1, 57, 73, 89)

Kawamuran mukaan ”Fashion-ology” on siis tutkimus muodista. Se ei ole tutkimus pukeutumisesta tai vaatteista. Kuten jo aiemmin mainitsin, Kawamura näin ollen erottaa muodin ja vaatteet omiksi erillisiksi käsitteikseen ja kokonaisuuksikseen, joita tulisi hänen mielestään myös tutkia erillään. Kawamuran tutkimus on sosiologinen tutkimus muodista ja se käsittelee muotia instituutioiden systeeminä ja kollektiivisena toimintana. Hän sanoo muodin elävän enemmän ihmisten mielissä ja vaatteiden olevan lähinnä muodin materiaallinen ilmenemismuoto. Vaatteiden täytyy käydä läpi muutosprosessi, jotta ne voidaan nimetä muodiksi. Kawamura kuitenkin myöntää että on vaikea kieltää yhteyttä muodin eli aineettoman objektin ja vaatteiden eli materiaalistien objektien välillä, koska vaatteet ovat tavallaan raaka-ainetta josta muoti muotoutuu. Muoti on uskomus, jota tuodaan esiin vaatteiden kautta. (Kawamura 2005, 1) Kawamuran tarkoituksena on siis tarjota erilainen lähestymistapa muotiin. Hänen pyrkimyksensä on näyttää kuinka yksilöt ja instituutiot ovat vuorovaikutuksessa muotisysteemissä. Hän kuvailee millaista roolia suunnittelijat, muodin ammattilaiset ja kuluttajat näyttelevät ja kuinka he yhdessä saavat muodin tapahtumaan – kuinka he yhdessä rakentavat ja ylläpitävät muotia ja samalla säilyttävät muodin kulttuurin. (Kawamura 2005, 105)

3.2.4 Jennifer Craik ja muoti osana kulttuurin tutkimusta

Jennifer Craik on tutkinut muoti laajasti. Tutkimukseeni valitsin hänen teoksensa ”Fashion. The Key Concepts”. Craikin mielestä muodin on katsottu olevan yleensä tyhjöpäiden triviaalia puuhastelua. Kuten jo alussa mainitsin, muodista, ja siitä kuinka muoti toimii, on kuitenkin tulossa yhä merkittävämpi osa kulttuurin tutkimusta. (Craik 2009, 1) Craik esittelee teoksessaan erilaisia lähestymistapoja muodin tutkimukseen pukuhistoriasta, antropologiasta ja etnologiasta sosiaalitieteisiin, sosiologiaan ja sosiaalipsykologiaan sekä erilaisiin poikkitieteellisiin lähestymistapoihin. (Craik 2009, 5-14)

Aluksi Craik esittelee muutamia tapoja määritellä muotia. Sanakirjoissa muoti Craikin mukaan määritellään yleensä vallitseviksi käytännöiksi tai pukeutumistyyliksi; tavoiksi ja totumuksiksi; toimintatavoiksi jne.; sovinnaiseksi tai

tapojen mukaiseksi käytöksi pukeutumisessa; vakiintuneeksi käytännöksi; vallitsevaksi tavaksi, tyyliksi, muodoksi, kuosiksi tai toimintamalliksi; tavoiksi tai käytökseksi. Kuten Craik sanoo, nämä määritelmät ilmaisevat sekä eräänlaista konsensusta toivotusta tavasta käyttäytyä ja näyttäytyä että ajatuksia muutoksesta, liikkeestä ja uudelleenmäärittelystä. Craikin mukaan muoti on kulttuurinen toimintatapa, joka on sidoksissa siihen, miten määrittelemme itsemme niin yksilöinä kuin ryhmän jäseninä. Koska identiteetin luominen kuitenkin tarkoittaa erottautumista muista, muodin täytyy tasapainoilla vallalla olevan suuntauksen ja yksilöllisen ilmaisun välimaastossa. (Craik 2009, 2)

Craikin mielestä muotia ei tulisi määritellä yksinomaan kulttuurisen moderniuden suojissa vaan muitakin muotisysteemejä tulisi tunnistaa ja hyväksyä sekä tutkia niiden omilla ehdoilla. Craikin mukaan monet teoreetikot ovat väittäneet, että muoti on moderni kulttuurinen toimintatapa, joka ilmaantui samanaikaisesti kapitalismin ja kuluttajakulttuurin ilmaantumisen kanssa. Craik itse on kuitenkin sitä mieltä, että muoti ei kuulu yksinomaan modernin kulttuurin ja siihen liittyvien individualismin, yhteiskuntaluokkien, sivilisaatioiden ja kuluttajuuden piiriin. Craikin mielestä muotiin liittyviä impulsseja, jotka hän määrittelee esim. jatkuvasti muuttuviksi pukeutumiskoodeiksi, esiintyy myös ei-länsimaisissa ja ei-moderneissa yhteisöissä. (Craik 2009, 19-20) Craik esittelee silti taustaksi sen, miten moderni, Eurooppakeskeinen muodin systeemi on kehittynyt ja kuinka siitä on siirrytty yhä uusien muotikeskusten kautta globalisoituneeseen muotiin. (Craik 2009, passim)

Craik käsittelee muodin syklijäätelua ja muotivirtauksia. Hän tarkastelee erilaisia muodin leviämiseen liitettyjä teorioita kuten trickle down ja trickle up -teoriat. Myös Craik kuvailee muodin kollektiivista luonnetta ja esittelee muotiin liittyvää symboliikkaa ja koodeja sekä muodin merkkejä ja kieltä, joita on tutkittu esimerkiksi semiotiikan avulla. (Craik 2009, 105-115) Craik tarkastelee muotia myös kehollisena toimintana. Keho ei yleensä ole luonnollisessa olomuodossaan vaan siitä rakennetaan sosiaalista kehoa esim. vaatteiden avulla. Muoti näyttäytyy Craikin teoksessakin identiteetin rakentajana. Hän esittelee myös hoikkuuden ihannointiin liittyvää kulttuuria muodissa sekä muodin sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvää puolta.

Myös univormut – niin sotilaalliset kuin arkisemmissakin yhteyksissä esiintyvät – saavat huomiota Craikin tekstissä. (Craik 2009, 135-158)

Lisäksi Craik tarkastelee muotia esteettisestä näkökulmasta ja pohtii muodin ja taiteen välistä suhdetta sekä muotia eräänlaisena esteettisenä ajan henkenä. Hän yhdistää muodin myös erilaisiin näyttelyihin ja niiden rakentajiin. (Craik 2009, 171-190) Muoti on Craikin ajatuksissa osa niin liike-elämää ja teollisuutta, kulttuuriteollisuutta, markkinointia kuin kuluttamista. Lisäksi Craik pohtii muotisuunnittelijan muuttuvaa roolia. (Craik 2009, 205-232) Muoti katsotaan Craikin teksteissä myös osaksi populaarikulttuuria. (Craik 2009, 245-271) Liittääpä Craik muodin myös poliittisiin ja ideologisiin yhteyksiin ja tarkastelee muotia ja kolonialismia. (Craik 2009, 283-305) Craikin tarkastelutapa muotiin on siis hyvin kattava, ja tutkimukseeni ei voinut ikävä kyllä laittaa hänen ajatuksistaan kuin murto-osan. Ainakin omalla kohdallani Craikin tekstiä lukiessa lisääntyi vahvasti ymmärrys siitä, miksi muotia on niin vaikea määritellä ja miksi sitä on niin haastava tutkia.

3.4 Kate Fletcher, muoti ja kestävä kehitys

Kate Fletcher tuo omalla panoksellaan muotiin ekologisen ja kestävästä kehitystä (sustainability) pohdiskelevan näkökulmansa teoksessaan ”Sustainability in Fashion & Textiles. Design Journeys”. Fletcher tarkastelee muotia yhtenä osana kestävästä kehitystä designin näkökulmasta monimutkaisessa, luovassa ja kuluttajuuden hallitsemassa muodin ja tekstiilien maailmassa. Fletcher sanoo, että liike-elämä sellaisenaan tai muoti sellaisenaan ei ole enää vaihtoehto, vaan uusia suuntia on pohdittava. Uudet maastot ovat kuitenkin suurelta osin vielä kartoittamattomia ja voivat asettaa yllättäviä haasteita. (Fletcher 2008, XI-XII)

Fletcherin teoksessa on paljon ekologiseen, eettiseen ja kestävään tuotantoon ja käyttöön liittyvää tietoa materiaaleista, niiden käsittelystä ja kiertokulusta sekä kierrätyksestä lähtien. Tähän työhön olen kuitenkin ottanut ajatuksia lähinnä muotiin liittyen. Fletcherin mukaan on selvää, että suhde muodin ja kuluttamisen sekä kestävien päämäärien välillä on voimakkaassa ristiriidassa. Hän mainitsee ristiriidan

olevan jopa niin ilmiselvän – kuten elefantin huoneessa – että se usein jätetään huomiotta. Fletcherin mielestä paine muotoilla identiteettiä jatkuvasti uudelleen – paine, jota muuttuvat muotitrendit vain lietsovat – ruokkii epävarmuutta ja jopa psykologisia sairauksia. Fletcherin mukaan muotisyklit ja trendit liittyvät suuresti yksilölliseen materialistiseen kuluttamiseen, jota vielä tukee kuluttajien halujen kyltymättömyys. Fletcher väittää, että täytämme nautinnonhaluun, uusiin kokemuksiin, statukseen ja identiteettiin liittyviä halujamme ja tarpeitamme ostamalla tavaroita, joista suuri osa on vaatteita. Tämän suuntauksen jatkuva kasvu ei voi olla hyväksi, sanoo Fletcher. Sen sijaan, että lähestyy asiaa kieltäymysten kautta, Fletcher ehdottaa sallivampaa lähestymistapaa, jossa tunnustetaan muodin tärkeä rooli inhimillisessä kulttuurissa, mutta huomioidaan myös ekologisuuden ja kestävyuden vaatimukset menemällä ongelmien alkujuurille. (Fletcher 2008, 117-118)

Fletcher käsittelee vaatteita ja muotia erillisinä käsitteinä ja itsenäisinä kokonaisuuksina. Ne liittyvät ihmisen hyvinvointiin sekä toiminnallisesti että tunnetasolla. Fletcher on samoilla linjoilla Kawamuran kanssa siitä, että vaatteet ovat materiaalista tuotantoa ja muoti taas symbolista tuotantoa. Vaikka ne joskus näyttäisivät liittyvän kiinteästi yhteen, muoti ja vaatteet liittyvät meihin eri tavoilla. Muoti liittyy meidät aikaan ja tilaan ja koskettaa tunnetason tarpeitamme ja esittää meidät sosiaalisina olentoina ja yksilöinä. Vaatteet sen sijaan täyttävät yleensä lähinnä fyysisiä tai funktionaalisia tarpeita kuten suojautumisen tarvetta. (Fletcher 2008, 119-120) Tässä vaiheessa jätän muiden muotiin kestävyuden kontekstissa liittyvien ajatusten tarkastelun toisten tutkimusten tehtäväksi.

3.4 Näkemyksiä ja yhteenvetoja

3.4.1 Identities through fashion ja eri näkemyksiä muotiin

Otin mukaan myös yhden eri tutkijoiden kirjoituksia sisältävän kokoelman eli 2012 ilmestyneen ”Identities Through Fashion. A Multidisciplinary Approach”, jonka ovat toimittaneet Ana Marta González ja Laura Bovone. Joanne Finkelstein kertoo

teoksen esipuheessa siitä, kuinka kirja vie lukijan syvälle modernin muodin lumoaviin mysteereihin ja nerokkaasti purkaa sen moninaisia ilmentymiä, tehtäviä ja tarkoituksia. Finkelsteinin mukaan kirjasta paljastuu, että muoti on tekniikka maailman järjestämiseen ja se tarjoaa tunteen kontrollista suhteessa sosiaaliseen ympäristöön. Muoti muodostaa massiivisen koneiston pääoman ja varallisuuden kasvattamiseen ja toimii esteettisenä ilmentymänä inhimillisestä kekseliäisyydestä. Finkelstein kirjoittaa, että muoti on merkki, tehokeino, systeemi, himojen kohde ja eräänlainen hienovarainen ja ovela sosiaalisen orjuuden ja sitouttamisen muoto. Muoti ei ole enää vain eliitin kiinnostuksen kohde vaan se on laajentunut uusille tutkimuksen ja tiedon alueille. Muoti puhuttelee psykologiaa, sosiologiaa, filosofiaa, taloushistoriaa, elokuvantutkimusta, markkinointia ja kauppaa. (Finkelstein 2012, xv) Finkelstein lisää, että teoksessa esiteltävät kirjoitukset pureutuvat syvälle yksilön esittämisen ja tyyliteltyjen identiteettien mysteereihin mullistamalla tavanomaiset oletukset muodista ja sen tarkoituksesta. (Finkelstein 2012, xvi)

Diana Crane viittaa edellä mainitun teoksen johdannossa muotiin kompleksisena, monisärmäisenä teemana, jota on tutkittu useilla akateemisilla alueilla. Teoksessa olevien kirjoitusten tarkoitus on Cranen mielestä näyttää, että ymmärrystämme muodista voidaan parantaa asettamalla rinnakkain useampien eri alojen näkemyksiä. Crane viittaa mm. sellaisiin aloihin kuin viestintä, kulttuurintutkimus, lääketiede, filosofia, psykiatria, psykologia ja sosiologia. (Crane 2012, 1)

Cranen mukaan muoti on erittäin näkyvässä roolissa nykyaikaisessa yhteiskunnassa median ansiosta ja tällä on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. (Crane 2012, 1) Cranen ajatus on mielestäni yksi hyvä esimerkki muodin ja vaatteiden välisestä kiinteästä suhteesta. Oletan, että muodin näkyvä rooli mediassa ei viittaa johonkin aineettomaan, vaan luultavasti siellä mediassa näkyy konkreettisesti vaatteita. Mediassa esitellyt vaatteet vain on määritelty muodiksi. Esitellyillä vaatteilla voi olla muodin leima ja status sekä muodin antamia lisäarvoja, mutta on vaikea kuvitella, että muoti aineettomana ilmiönä voisi yksinään mediassa esiintyä.

Crane esittelee, miten teoksessa määritelmät muodista keskittyvät neljään erityyppiseen muodin käsitteen määritelmään, joilla on tarkoitus viitata muodin ilmenemismuotojen vaihtelevuuteen. Yksinkertaisin määritelmä on, että muoti on kehon koristamiseen ja kuluttamiseen liittyvä materiaalisen kulttuurin muoto. Toinen määritelmä kohdistaa huomionsa muotiin merkkien järjestelmänä, jolloin muotia käsitellään eräänlaisena kielenä; kielenä, jossa pukeutumistyyli toimivat merkitsijöinä. (Crane 2012, 1) Kolmas määritelmä tarkastelee muotia liiketoimintaan liittyvänä organisaatioiden systeeminä. Muoti luodaan, siitä viestitään ja se levitetään kuluttajille systeemin sisällä. Neljäs määritelmätyyppi identifioi muodin hypoteettisia vaikutuksia. Muoti voi toimia sosiaalisen eriytymisen vahvistajana ja sosiaalisen liikkuvuuden tavoitteiden ilmentymänä. Muoti voi olla sidoksissa sosiaaliseen identiteettiin liittyvään ahdistuneisuuteen ja pelkoihin. Samalla muoti voi kuitenkin myös auttaa tunnistamaan ja ratkaisemaan ahdistustiloja. Cranen mielestä muoti ei ole merkityksetöntä ja turhanaikaista tai hetkellistä ja ohimenevää, koska muodin ja muodikkaiden vaatteiden avulla voimme ilmaista ja muokata henkilökohtaista sosiaalista identiteettiämme. Kuten on jo aiempien tutkijoiden kohdalla käynyt selväksi, muodin tutkimus on mutkikasta ja pulmallista ja näin on myös Cranen mielestä. Crane vetoaa siihen tosiasiaan, että muoti on alati muuttuvaista; ei vain sen olennaisen sisällön osalta vaan niiden suhteiden osalta, joita sillä on sosiaalisiin instituutioihin ja yleisöön. Cranen mukaan muodin luonne ja vaikutukset ovat muuttuneet, kun yhteiskunnan luonne on kehittynyt esimodernista moderniin ja modernista postmoderniin. (Crane 2012, 2)

Diana Crane on mielestäni tiivistänyt johdannossa kaiken oleellisen teoksen sisällöstä oman työni kannalta. Tämän vuoksi en mene lähemmin jokaisen teoksen kirjoittaneen tutkijan teksteihin, niin mielenkiintoisia kuin ne olisivatkin. Haluan kuitenkin viitata erääseen mielenkiintoiseen lisään, minkä teoksen kolme viimeisintä kirjoitusta tuovat muodin tutkimuksen kenttään eli ajatukset muodin, mielikuvien ja terveydentilan yhteydestä. Kirjoituksissa viitataan muotiin terveydentilan yhteydessä ja psykiatrisissa yhteyksissä, muodin käsitteen vaikutuksiin lääketieteellisessä ja psykiatrisessa kirjallisuudessa sekä muodin ja heikon identiteetin suhteeseen.

Paljon muitakin mielenkiintoisia tutkimuksia on toki tehty kuten Ingrid Loschekin ”When Clothes Become Fashion. Design and Innovation Systems”, sävyltään osittain hieman provokatiivinenkin Ron Scappin ja Brian Seitzin toimittama ”Fashion Statements. On Style, Appearance and Reality” ja Elaine Stonen ”The Dynamics of Fashion” vain muutamia mainitakseni. Mielestäni esittelemäni tutkimukset antavat kuitenkin tämän työn tarpeisiin riittävän teoreettisen pohjan ja lähtökohdat. Analyysini on aineistolähtöistä eli etsin vastauksia tutkimuskysymyksiini aineistosta ilman teoreettisen taustan antamia kehyksiä, joten teoreettinen tausta toimii tässä työssä enemmän eräänlaisena heijastuspintana, jota vasten halukkaat voivat Fashion Theory -julkaisuun liittyvän analyysini tuloksia peilata.

3.4.2 Yhteenveto muodin käsitteestä ja teoreettisesta taustasta

Esittelemieni tutkimusten avulla muodin kentästä saa todella monipuolisen kuvan. Yksimielisimpiä tutkimuksissa oltiin mielestäni siitä, että muodin käsitettä ja varsinkin muotia ilmiönä on lähes mahdotonta määritellä täsmällisesti ja yksiselitteisesti. Muotiin liittyvistä ominaisuuksista yksimielisimmin suhtauduttiin mielestäni muutokseen ja ajallisuuteen.

Käsitteenä muodin on määritelty olevan mm. yhteiskunnassa jonakin ajankohtana vallitseva ja suosiossa oleva yleinen tapa, tyyli tai käytäntö, vallalla oleva suuntaus. Muoti voi määritellä, miten pukeudutaan, käyttäydytään ja jopa puhutaan tiettyinä aikana. Vaikka muoti on aineeton ominaisuus ja se voi sellaisena esiintyä millä tahansa elämänalueella, arkikäytössä muoti liitetään useimmiten vaatteisiin ja pukeutumiseen. Muoti on vahvasti sidoksissa kulttuuriin ja yhteiskuntaan ja näiden muutoksiin – ja ihan jokapäiväiseen elämään.

Mielestäni vahvimmin muodin ja vaatteet toisistaan erottaa Yuniya Kawamura. Hänen erottelunsa on hyvä ja kuvaava, mutta mitä on todellisuus? Kawamura itsekin myöntää muodin tutkimisen yksinään, täysin aineettomana ilmiönä, kovin vaikeaksi, ellei mahdottomaksi, ilman sen aineellisia ilmenemismuotoja kuten vaatteita. Muodin luonteen ymmärrystä Kawamuran ajatukset kuitenkin lisäävät mielestäni

paljon. Kawamura kuvailee muotia aineettomaksi ilmiöksi, symboliseksi tuotannoksi, abstraktiksi ilmiöksi, ylimääräiseksi ominaisuudeksi; hän sanoo muodilla olevan lähinnä statusfunktiota. Kawamura viittaa muotiin instituutioiden systeeminä, jossa muoti rakennetaan institutionaalisesti, vaatteet muutetaan muodiksi ja muoti levitetään kulttuurisesti. Kawamura siis erottaa muodin tuotannon ja kuluttamisen eri asiaksi kuin sen aineellisen ilmenemismuodon eli vaatteiden tuotannon ja kuluttamisen. Muoti on olemassa vain mielikuvissa ja uskomuksissa, se koostuu erilaisista näkymättömistä elementeistä ja antaa materiaalisille tuotteille jotain lisäarvoa. Vaatteet ja pukeutuminen *määritellään* muodiksi.

Yleensä muoti liittyy esittelemissäni tutkimuksissa hyvin läheisesti kehoon, vaatteisiin, pukeutumiseen ja ulkonäköön. Tosin joissakin tapauksissa muodin tuotteet voivat päätyä ihmiskehon sijasta esim. kuraattorien valitsemana erilaisiin näyttelyihin ja gallerioihin.

Muoti on teksteissä vahvasti sosiaalinen ilmiö. Yksin ei voi olla muodikas, yksin ei voi luoda muotia. Muoti tarvitsee syntyäkseen ryhmän hyväksynnän. Muotiin liittyy läheisesti ambivalenssi, pyrkimys tyydyttää kahta vastakkaista tarvetta. Muodin avulla halutaan toisaalta kuulua ryhmään, toisaalta erottautua muista. Muodin avulla yritetään ilmaista omaa persoonallisuutta ja yksilöllisyyttä ja silti samalla tyydyttää yhtenäisyyden ja ryhmään kuulumisen tarpeita. Muodin avulla voidaan rakentaa ja muovata identiteettiä. Muodilla voidaan heijastaa elämäntapaa. Muoti nähdään vahvasti kollektiivisena toimintana. Muodin kuvaillaan olevan myös kommunikaatiota ja vuorovaikutusta.

Muotiin liitetään vahvasti myös yksilöiden luovuus, mutta esim. yksittäiset suunnittelijat eivät enää saa niin suurta roolia vaan heidät yhdistetään osaksi suurempaa muodin koneistoa. Muotiin liitetään myös esikuvat, olivat niitä sitten julkisuuden henkilöt tai alakulttuuriin kuuluvan ryhmän johtohahmot. Esikuviin voidaan samaistua, heitä voidaan jäljitellä suoraan tai muovata heidän tyyliään omaan makuun sopivammaksi. Sanoipa joku muotia tyylin ostamiseksi.

Muodille on aiemmin määritelty keskuksia ja sitä on ennen tarkasteltu lähinnä länsimaisena ilmiönä ja länsimaisesta näkökulmasta. Tällainen ajattelu on murentumassa globalisoitumisen ja nopean tiedonvälityksen myötä. Muoti voi olla toisaalta hyvin paikallista ja toisaalta erittäin kansainvälistä. Jos muotiin on aiemminkin liitetty ominaisuuksiksi mm. häilyvyys, pinnallisuus ja nopea vaihtuvuus, eivät ne nyky maailmassa ole ainakaan muodista poistettavia ominaisuuksia. Muodin kenttä on pirstaloitunut, tarjolla on monia eri vaihtoehtoja yksittäisten visioiden sijasta ja muutokset voivat olla yhä nopeampia ja monimuotoisempia.

Muodin lajeja on huippumuodista massamuotiin ja muodin rooli vaihtelee sovinnaisesta radikaaliin. Muoti on myös eräänlainen hyväksynnän ja hylkäämisen prosessi, uutuuden ja vanhanaikaistumisen prosessi ja muotiin liitetään usein syklisyys. Muotiin yhdistetään mm. nuoruus, nautinnon- ja vaihtelunhalu, uutuudenkokemukset ja -viehätys. Muoti on siis halujen tyydyttämistä, ei vain fyysisten tarpeiden. Muoti liitetään myös alakulttuureihin, moderniin, sukupuoleen ja seksuaalisuuteen. Onpa muoti nähty jopa psyykkisten sairauksien aiheuttajana. Liittyneekö muotiin enemmän järki vai hulluus?

Muotia voi löytää ja tutkia niin materiaalisten artefaktien, tekstien, kuvien, lehtien kuin elokuvan kautta. Muodin tutkimuskenttään liittyvät myös koulutus, teollisuus, tuotanto, markkinointi ja mainonta, jakelu ja jälleenmyynti, kuluttajien vaatimukset ja erilaiset tuotemerkit. Eri alojen kuten historian, estetiikan, taiteen, etiikan, ekologian, psykologian, teknologian, median, sosiologian, politiikan, ideologioiden – jopa lääketieteen – suhdetta muotiin on pohdittu. Muoti liitettiin rahaan, materialismiin, kapitalismiin, kuluttajakulttuuriin, talouteen ja kaupallisuuteen. Viitattiinpa muotiin jopa markkinavoimien salaliittona. Eipä siis ole ihme, että muodin tutkimus koetaan hyvin haasteelliseksi.

3.4.3 Vaatteet, pukeutuminen ja muoti tässä tutkimuksessa

Kun puhun tässä tutkimuksessa vaatteista, tarkoitan yleensä kangasmateriaalista valmistettuja, ihmisen päälle puettavia asuja. Pukeutumisella viitataan vaatteita laajempaan käsitteeseen. Pukeutuminen sisältää vaatteiden lisäksi muunlaisen kehon muuttamisen esim. asusteilla, kampauksilla, koruilla, tatuoinneilla ja lävistyksillä. Muodin pidän mahdollisuuksien mukaan aineettomana, asioiden taustalla vaikuttavana ilmiönä ja instituutioiden ja sosiaalisten verkostojen systeeminä, jollaiseksi Yuniya Kawamura muodin määrittelee. Työn edetessä viimeinen ajatus osoittautui haasteelliseksi, koska suurimmassa osassa käsittelemiäni Fashion Theoryn artikkeleita vaatteiden, pukeutumisen ja muodin erottamattomuus oli vielä mielestäni todellista. Muotia käytettiin mielestäni hyvin paljon vaatteiden ja/tai pukeutumisen synonyymina. Lähtökohtaisesti olen siis määritellyt itselleni käsitteet edellä kuvaamallani tavalla, mutta todellisuus ei aina vastannut omaa ajatustani.

Haluan myös tähdentää sitä, että tutkimukseni aineisto eli Fashion Theory on englanninkielinen, mutta oman tutkimukseni halusin tehdä suomeksi. Jo käsitteiden kääntäminen, puhumattakaan sisällöstä, on hieman haasteellista. Esim. fashion-sanan suora suomentaminen muoti-sanaksi ei ole täysin ongelmaton, kuten jo aiemmin mainitsin. Tämä tekee toisaalta tästä tutkimuksesta kiehtovamman, ja onkin mielenkiintoista nähdä millaiseksi muodin tutkimuskenttä ”Muodin teoriaksi” nimetyn tieteellisen julkaisun artikkeleiden aiheiden kautta muotoutuu.

Haluan vielä tarkentaa teoreettisen taustan osuutta tässä tutkimuksessa. Tässä työssä teoreettinen tausta rakentaa pohjaa tutkimusaineistoni tarkastelulle, mutta se ei vaikuta tutkimusaineiston analyysiin. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tieto etsitään ja tiivistetään suoraan aineistosta ja aiemmat taustaolettamukset, tiedot ja käsitykset jätetään tietoisesti sivuun. Teoreettinen tausta toimii lähinnä aineistolähtöisen sisällönanalyysin antamien tulosten heijastuspintana, johon tuloksia voi peilata. Mutta millaisen kuvan muodin kentästä sitten saa varsinaisen tutkimusaineistoni eli Fashion Theory –julkaisun ja sen tieteellisten artikkeleiden kautta?

4. TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA AINEISTO

Tässä luvussa liitän tutkimukseni laadullisen tutkimuksen kenttään, esittelen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä analyysimuotona sekä esittelen tämän tutkimuksen varsinaisen tutkimusaineiston eli Fashion Theory –julkaisun. Valotan Fashion Theory –julkaisua yleisellä tasolla ja tieteellisenä julkaisuna. Haluan myös selvittää tieteellisten artikkeleiden roolia ja pätevyyttä tutkimuskohteena ja tutkimusaineistona. Tutkimukseni rajoittuu tieteellisten artikkeleiden aiheiden kartoittamiseen, joten haluan myös perustella otsikoiden ja tiivistelmien riittävyyttä edustamaan tieteellisen artikkelin aihealuetta.

4.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimukseni kuuluu laadullisen tutkimuksen kenttään. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan lähteä liikkeelle mahdollisimman puhtaalta pöydältä ilman ennakoasettamuksia tai määritelmiä. Laadullinen tutkimus mahdollistaa myös sen, että pystyy lähtemään liikkeelle ilman hypoteesia ja lukkoon lyötyjä ennako-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. Totta kai tutkijalla – kuten kenellä tahansa ihmisellä – on asioista omia käsityksiään ja kokemuksiaan, mutta tutkimusta tehtäessä on tärkeää tiedostaa omat ajatuksensa ja pystyä erottamaan ne aineiston antamista tiedoista. Laadullinen tutkimus myös tarjoaa tutkijalle tavan yllättyä ja oppia tutkimuksen aikana. (Eskola & Suoranta 1998, 19-20.)

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan kokonaista joukkoa erilaisia tulkinnallisia tutkimuskäytäntöjä ja sitä on vaikea määritellä selvästi, koska sillä ei ole teoriaa, paradigmaa eikä yleensä täysin omia metodeja. (Metsämuuronen 2006, 83) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on yleensä ilmiön ymmärtäminen, selittäminen, tulkinta ja usein myös soveltaminen. Laadullinen tutkimus aloitetaan avoimin, ennako-oletuksista vapain mielin. Tutkijan tulee olla aiheesta aidosti kiinnostunut ja mieluummin sen verran sisällöstä perillä, että hän osaa alusta lähtien havaita olennaiset tutkittavan ilmiön piirteet. (Anttila 2005, 276-277.)

Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti tämäkin tutkimus on prosessi, jossa olen joutunut tekemään tai saanut tehdä tulkintaa alusta saakka. Laadullisessa tutkimuksessa tulkinta jakautuukin yleensä koko tutkimusprosessiin eikä tutkimusprosessia ole aina helppo pilkkoa toisiaan seuraaviin vaiheisiin. (Eskola & Suoranta 1998, 16) Omankin prosessini aikana huomasin, että jouduin palaamaan joihinkin tutkimusaineistoni yksityiskohtiin yhä uudelleen.

Laadullinen tutkimus käsitteenä ja tutkimuskenttänä ei ole niin yksinkertainen kuin lyhyt kuvaukseni antaa ymmärtää, koska laadullinen tutkimus voi olla tutkimusperinteestä ja näkökulmasta riippuen hyvinkin erilaista eri tutkimuksissa. (Vrt. esim. Tuomi & Sarajärvi 2009.) Tässä työssä kuitenkin riittää mielestäni tieto siitä, että tutkimukseni sijoittuu laadullisen tutkimuksen kettään ja tähtää ilmiön luokitteluun ja alustavaan tulkintaan. Tässä työssä minulla ei ole tarkoitusta soveltaa tutkimukseni tuloksia vaan työni on enemmänkin rajatun tutkimusalueen kartoittamista asettamieni tutkimustehtävien puitteissa.

4.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tavoitteenani on tässä työssä kartoittaa Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheita ja tehdä niiden avulla alustavia päätelmiä ja rakentaa pohjaa muodin tutkimuskentän hahmottamiselle. Apuvälineeksi aineistoni jäsentelyyn valitsin aineistolähtöisen sisällönanalyysin, joka tarjoaa mielestäni hyvän työkalun aineiston systemaattiseen jäsentelyyn, pelkistämiseen ja luokitteluun. Esittelen aineistolähtöistä sisällönanalyysia työkaluna julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheiden kartoittamisessa ja luokittelussa sekä apuna aiheiden avulla tehtävien päätelmien tekemisessä.

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jonka avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Sisällönanalyysiä voidaan pitää niin yksittäisenä metodina kuin väljänä teoreettisena kehyksenä. Monet eri nimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen

sisältöjen analyysiä. Sisällönanalyysiä voidaan hyödyntää myös määrällisessä tutkimuksessa ja määrällisenä analyysimenetelmänä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91) Sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä toistettavia ja päteviä päätelmiä tutkimusaineiston suhteesta sen asia- ja sisältöyhteyteen. (Anttila 2005, 292)

Sisällönanalyysi on hyvä työkalu dokumenttien systemaattiseen ja objektiiviseen analysointiin. Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä, jossa tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja aineistoja. Analyysimenetelmällä pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysi ei tosin anna suoraan vastauksia vaan sillä saadaan järjestettyä aineisto johtopäätösten tekoa varten ja menetelmää onkin joskus kritisoitu eräänlaisesta keskeneräisyydestä. Sisällönanalyysi lähinnä auttaa tiivistämään aineiston tiedot, mutta tutkija tekee lopullisen tulkinnan ja päätelmät. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103-104)

Sisällönanalyysi voidaan jaotella vielä erikseen aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen sisällönanalyysiin. (Kts. esim. Tuomi & Sarajärvi 2009, 95-100) Tutkimukseni on aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jonka avainajatus on, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja, vaan ne valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen, tavoitteen ja tutkimustehtävän mukaan. Aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä tekee haasteellista mm. se, että harvoin on olemassa täysin objektiivisia, ”puhtaita” havaintoja, vaan jo esim. käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät ovat tutkijan asettamia ja vaikuttavat siten myös tuloksiin. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä onkin tärkeää tiedostaa mahdollisimman hyvin omat ennakoasenteet tai oletukset tutkimusalueesta ja siirtää ne sivuun. On tärkeää pyrkiä mahdollisimman hyvin kontrolloimaan se, että analyysi tapahtuu aineiston ehdoilla eikä vaikkapa tutkijan ennakkoluulojen saattelemana. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95-96) Tämän vuoksi rakentelemani teoreettinen tausta ei voi vaikuttaa analyysivaiheessa, vaan se voidaan ottaa mahdolliseksi vertailukohdaksi vasta aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla saatujen tulosten jälkeen.

4.3 Fashion Theory tieteellisenä julkaisuna

Fashion Theory –lehden eli muodin tutkimuksen oman tieteellisen julkaisun lanseeraaminen 1997 on mielestäni yksi tärkeä merkkipaalu muodin tutkimuksessa. Vivienne Westwoodin sanoin: Fashion Theory on tarpeellinen, jotta opiskelijat ja ammattilaiset ymmärtävät, että muodilla on muodon lisäksi myös merkitys. Fashion Theory, The Journal of Dress, Body & Culture on Berg'in julkaisema tieteellinen lehti, joka on ottanut lähtökohdaksi määritelmän muodista kulttuurisesti rakentuneena ja keholliseen identiteettiin liittyvänä ilmiönä. (Fashion Theory takes as its starting point a definition of 'fashion' as the cultural construction of the embodied identity.) Fashion Theory tarjoaa omien sanojensa mukaan kansainvälisen ja poikkitieteellisen foorumin kulttuuristen ilmiöiden täsmälliselle analyysille. Fashion Theory –julkaisussa tunnustetaan puetun kehon tutkimuksen kulttuurinen merkitys. Tässä yhteydessä puetulla keholla ei tarkoiteta vain vaatteiden verhoamaa kehoa vaan muunlaistakin kehon manipulointia kuten esim. tatuointeja ja lävistyksiä. Lehden artikkelit liikkuvat laajasti muodin maastossa aina jalkojen sitomisesta muotimainontaan. Fashion Theory:n artikkelit käyvät läpi peer-review- eli ns. vertaisarviointimenettelyn, joka lisää niiden tieteellistä painoarvoa. (Berg Publishers, Fashion Theory)

Fashion Theory –julkaisun sisältö muodostuu monista eri osioista, joista tieteelliset artikkelit ovat yksi osa. Lehestä löytyy tieteellisten artikkeleiden lisäksi mm. kirje toimittajalta, erilaisia selostuksia näyttelyistä, konferensseista ja festivaaleista, kirjallisuuskatsauksia, haastatteluja ja ilmoituksia. Fashion Theory:sta on julkaistu myös tietyn aihepiirin ympärille keskittyneitä erikoisnumeroita, joiden teemoja ovat olleet esimerkiksi uudet eurooppalaiset muotikeskukset, ekomuoti, pukeutuminen ja kuluttaminen, muoti ja valokuvaus sekä hiukset. Fashion Theoryn päätoimittajana on sen alusta saakka ollut Valerie Steele ja muu toimituskunta koostuu kansainvälisistä asiantuntijoista.

Fashion Theory ilmestyy yleensä neljä kertaa vuodessa lukuun ottamatta vuosia, jolloin on ilmestynyt kaksoisnumero. Toukokuuhun 2012 mennessä lehtiä on

ilmestynyt sähköisessä muodossa 60 numeroa, joista kesäkuun 2012 numeroa ei ole vielä painettuna versiona. Tässä tutkimuksessa viimeinen tutkimukseen sisällytetty lehden numero on maaliskuun 2012 lehti. Kesäkuun 2012 numeroon mennessä lehdessä on ilmestynyt 299 tieteellistä artikkelia. Tieteellisiksi artikkeleiksi olen laskenut kaikki otsikoiden ”Articles” tai ”Research Articles” alla olevat tekstit. Tässä tutkimuksessa on mukana 271 artikkelia. Olen jättänyt pois kesäkuun 2012 artikkelit, 2012 maaliskuun ”Supplement” –osion tekstit ja 10 yksittäistä artikkeli-otsikon alle sijoitettua tekstiä, jotka eivät olleet mielestäni artikkeleita tai niillä ei ollut tiivistelmää ollenkaan. Alkuvaiheen Fashion Theory –numeroissa lehden tai artikkeleiden rakenne ei ollut mielestäni vielä niin selkeä kuin se on tällä hetkellä.

4.4 Tieteelliset artikkelit tutkimuskohteena ja tutkimusaineistona

Artikkeli on asiatyylinen kirjoitus esimerkiksi aikakauslehdessä, kokoomateoksessa tai verkkojulkaisussa. Artikkelin muoto ja esitystapa vaihtelevat sen mukaan, missä artikkeli julkaistaan ja keitä on ajateltu artikkelin lukijoiksi. Kun artikkeli ilmestyy tieteellisessä lehdessä, sitä koskevat erityiset vaatimukset. Artikkelin sisällön täytyy silloin täyttää tieteelliset normit eli artikkelin tulee perustua tieteelliselle tutkimukselle ja mainituille lähteille. Tieteelliset artikkelit läpikäyvät vertaisarvioinnin eli peer review’n, jossa kyseisen alan tutkijat toimivat artikkelin tarkastajina ennen artikkelin julkaisua. Tieteellisen kirjoittamistavan on tarkoitus palvella asiantuntijatiedon välittämisessä alan ammattilaisille. (Leppänen & Rautio, Kirjoittajan apu, Artikkeli) Fashion Theoryn artikkelit täyttävät nämä kriteerit. Oman tietealan artikkelit ovat mielestäni hyvää tutkimusaineistoa, koska ne ovat jo itsessään eräänlaisia pienoistutkimuksia. Lisäksi tieteellisissä artikkeleissa on yleensä alan tuorein tieto saatavilla nopeammin kuin esimerkiksi kirjallisuudessa tai aikaa vievissä tutkimuksissa kuten väitöskirjoissa.

4.5 Otsikot ja tiivistelmät edustamassa tieteellistä artikkelia

Otsikon päätehtävänä on herättää lukijan mielenkiinto ja johdatella aiheeseen. Hyvä otsikko on yleensä lyhyt, tarkka ja monesti myös iskevä. Otsikko kertoo jotakin

tekstin tarkoituksesta ja näkökulmasta. (Kielijelppi. Otsikko, otsikointi.) Otsikot eivät mielestäni riitä yksinään, jos halutaan tarkastella artikkelin aihetta laajemmin. Mielestäni moni otsikko voi olla enemmän juuri huomion herättäjä ja artikkelin aihe voi ilmetä paremmin ja laajemmin tiivistelmän avulla.

Tiivistelmän tarkoitus on välittää laajemman tekstin sisältö lyhyessä ja nopeasti omaksuttavassa muodossa. Tiivistelmään valitaan vain lähtötekstin keskeinen sisältö. Tiivistelmän laatii yleensä alkuperäisen tekstin kirjoittaja, mutta sen voi laatia joku muukin henkilö. Tieteellisen artikkelin tiivistelmä on tarkoitettu asiantuntijoille ja se sisältää artikkelin keskeiset asiat. (Lampinen 2005. Kirjoittajan ABC. Tiivistelmä) Tutkija voi päättää juuri tiivistelmän perusteella, onko kyseisellä tutkimuksella tai artikkelilla merkitystä hänen oman työnsä kannalta. Siksi tiivistelmän täytyy sisältää kaikki oleellinen tieto tutkimuksesta tai artikkelista. Tämän vuoksi tein oman työni kannalta sen päätelmän, että koska tarkoitukseni on kartoittaa vain Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheita, tiivistelmä riittää kuvaamaan artikkelia ja sen aihetta tarpeeksi hyvin.

Koin siis tämän työn tarpeisiin riittäväksi ottaa aineistolähtöisen sisällönanalyysin kohteeksi vain Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden otsikot ja tiivistelmät. Niistä ainakin pitäisi löytyä kaikki oleellinen tieto artikkelin aiheesta ja tutkimuskohteesta eli asioista, jotka minua omassa tutkimuksessani kiinnostavat.

5. FASHION THEORY –JULKAISUN AINEISTOLÄHTÖINEN SISÄLLÖNANALYYSI

Tässä luvussa kerron aineistolähtöisen sisällönanalyysin etenemisestä tässä tutkimuksessa. Kuvailen tutkimusprosessin etenemistä kuten artikkeleiden aiheiden pelkistämistä, luokittelua ja kategorisointia. Liitteessä 1 on nähtävissä Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheiden pelkistetyt ilmaukset ja niiden luokittelu eri kategorioihin. Pysäytin luokittelun mielestäni tutkimustehtäviini parhaiten sopivaan vaiheeseen ja käytin liitteen 1 kategorioita etsiessäni vastauksia kahteen tutkimuskysymykseeni.

Kuten olen jo aiemmin maininnut, tässä työssä aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu Fashion Theory –julkaisun tutkimusartikkeleiden otsikoihin ja tiivistelmiin. Pohjaan tämän lähestymistavan siihen, että tiivistelmien kuuluisi olla ikään kuin tutkimus pienoiskoossa ja siten tarjota kaikki oleellinen tieto artikkelin tutkimusaiheesta. Oletan, että otsikot ja tiivistelmät tarjoavat oman työni kannalta tarpeellisen tiedon artikkeleiden tutkimusaiheista. Koko artikkeliin olen tutustunut vain siinä tapauksessa, että jokin asia on jäänyt tiivistelmän pohjalta epäselväksi.

Tässä tutkimuksessa olen soveltanut aineistolähtöistä sisällönanalyysiä siten, että olen sisällönanalyysille tyypillisesti pelkistänyt ja luokitellut artikkeleiden aihealueita. En ole kuitenkaan muodostanut kovinkaan kattavia yhdistäviä kategorioita, vaan halusin pysähtyä alemmalle kategorisoinnin tasolle, koska halusin tarkempaa tietoa artikkeleiden aihealueista, kuin mitä kovin kattava ja laaja kategoria voi tarjota. On esimerkiksi eri asia puhua tatuoinneista, hiuksista, naisten ja miesten vaatteista ja pukeutumisesta ja kengistä jne. erikseen kuin niputtaa nämä kaikki pukeutumisen kategoriaan. Tässä työssä sisällönanalyysiä ei siis ole viety niin pitkälle kuin se jossakin tapauksessa voitaisiin viedä, koska halusin yksityiskohtaisempaa tietoa kuin mitä laajat ja kattavat kategoriat voivat tarjota.

5.1 Sisällönanalyysin eteneminen tässä tutkimuksessa

Tutkimukseni perustuu Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden sähköiseen versioon, jota olen lukenut Lapin yliopiston Nelli-portaalin kautta. Hain e-lehteä hakusanalla ”Fashion Theory” ja valitsin kokotekstien lukemiseen tarkoitetuista palveluista ”Ingenta Connect Berg Publishers” palvelun, joka oli omiin tarkoituksiini mielestäni paras ja vaivattomin. Palvelun kautta pääsin lukemaan julkaisun sähköistä näköisversiota valitsemalla ladattavaksi artikkelista pdf-versio. Pdf-versio on painetun julkaisun kanssa muuten täysin samanlainen, mutta osassa artikkeleita ei voi nähdä kuvia kuin vain painetussa julkaisussa. En kokenut kuvien puuttumista tämän työn kannalta oleelliseksi puutteeksi, koska tarkasteluni kohdistuu vain tutkimusartikkeleiden tekstisisältöön ja tarkemmin sanottuna otsikoihin ja tiivistelmiin. Siksi mielestäni sähköinen versio riittää. Tiivistelmät ovat itse artikkeleiden yhteydessä vasta vuodesta 2007 alkaen, ja siitä alkaen ne ovat artikkelin kirjoittajan itsensä tekemiä. Aiempien lehtien tiivistelmät ovat jo ennen varsinaiseen artikkeliin siirtymistä edeltävällä sivulla ja ne olivat joko artikkelin kirjoittajan itsensä tai jonkun muun tekemiä.

Siirsin heti aluksi jokaisen artikkelin otsikon ja tiivistelmän omaan tekstitiedostoon, jotta niiden löytäminen, käsittely ja lukeminen olisi jatkossa helpompaa. Jo tässä vaiheessa karsiutui muutamia artikkeleiksi merkittyjä tekstejä pois joko tiivistelmän puuttumisen vuoksi tai siksi, että ne eivät mielestäni olleet varsinaisia tutkimusartikkeleita, vaikka olivatkin ”Articles” –otsikon alla. Lopulliseen sisällönanalyysin valikoitui kuitenkin vielä kiitettävä määrä artikkeleita eli 271 artikkelia. Otsikoiden ja tiivistelmien siirron jälkeen silmäilin jokaisen otsikon ja tiivistelmän pintapuolisesti läpi, jotta sain jonkinlaista kokonaiskuvaa niiden sisällöstä ja hieman ruosteisen englanninkielen lukutaidon palauttelemiseksi. Seuraavaksi luin otsikoita ja tiivistelmiä tarkemmin ja järjestelmällisemmin ja tein alustavia suomennoksia hyvin kömpelösti suoraan suomentaen. Sitten syvennyin teksteihin syvällisemmin ja etsin niistä asioita, jotka mielestäni parhaiten kuvaisivat artikkelin aihetta tai aihealuetta. Joissakin tiivistelmissä tuli mielestäni heti selkeästi esiin artikkelin aiheen ydin, toisia taas joutui lukemaan monta kertaa ja

suomentamaan jopa kokonaan, ja silloinkin tuntui, että ydintä oli hieman haasteellista löytää. Muutamassa jouduin vilkaisemaan jopa koko artikkelia, ja tämä kertoo mielestäni ehkä tiivistelmän vajavaisuudesta. Seuraavaksi pyrin tekemään aiheesta mielestäni mahdollisimman ytimekkään suomennoksen tavoitteenani tiivistää aihe mahdollisuuksien mukaan yhteen lauseeseen. Käytyäni kaikki otsikot ja tiivistelmät läpi, siirsin aihetta mielestäni parhaiten kuvaavat suomenkieliset lauseet omaan tiedostoonsa pelkistettäväksi, mutta järjestyksessä, että alkuperäistekstiin on mahdollista palata, jos tarvetta ilmenee.

Otsikoista ja tiivistelmistä muodostamiani lauseita pelkistin eteenpäin. Pyrin tilanteeseen, että pystyisin määrittelemään artikkelin aiheen mahdollisimman lyhyesti eli mieluiten yhdellä tai muutamalla sanalla, ei enää kokonaisilla lauseilla. Kun olin saanut aiheet pelkistettyä mielestäni mahdollisimman pitkälle, siirsin ne jälleen omaan tiedostoonsa ryhmittelyä ja luokittelun aloittamista varten. Aluksi keräsin analyysiyksiköiksi muodostuneista sanasta tai muutamasta ryhmästä, joiden aiheet liikkuivat mielestäni samoilla alueilla. Näin alkoi hiljalleen muotoutua kategorioita. Samalla pohdiskelin kategorioille nimiä. Kun olin saanut muodostettua mielestäni tyydyttävät kategoriat, pohdin, voisiko kategorioita vielä yhdistää. Yhdistin sellaisia kategorioita, joita oli mielestäni mahdollista yhdistää aihealueen kuvaavuuden siitä kärsimättä. Kuten jo mainitsinkin, olen jättänyt artikkeleiden aiheisiin liittyvän luokittelun eräänlaiseen välivaiheeseen, koska halusin suhteellisen yksityiskohtaista tietoa. Muodostamistani kategorioista olisi voinut toisenlaisiin tarpeisiin muodostaa vielä yläkategorioita ja mahdollisesti yhdistäviäkin kategorioita tutkimustehtävien niin vaatiessa. Tämän työn tutkimustehtävien kannalta koin hyväksi ratkaisuksi pysäyttää luokittelun jo aiemmassa vaiheessa.

5.2 Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tulokset

Etsin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla muodostamieni kategorioiden avulla vastauksia tutkimuskysymyksiin:

1. Mitä aiheita tai aihealueita Fashion Theory –julkaisun tutkimusartikkeleissa on käsitelty?

2. Millaisen kuvan muodin tutkimuskentästä saa Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden avulla?

5.2.1 Fashion Theory –julkaisun aihealueet

Fashion Theory –julkaisun tieteellisissä artikkeleissa on käsitelty hyvin laaja kirjo erilaisia aiheita, jotka käyn läpi seuraavaksi. Vaatteet, pukeutuminen ja muoti sekä ihmiskeho ovat luultavasti suurinta osaa aiheista yhdistävä tekijä. Ihmiskehoa voidaan tutkimusten aiheiden mukaan muuttaa hyvin paljon tavalla tai toisella, mutta yksi suurin muutostapa on luultavasti pukeutuminen. Pukeutuminen käsitteenä kattaa mielestäni niin paljon, että haluan vielä erottaa pukeutumiseen liittyviä eri osa-alueita, jotta artikkeleiden aiheista saa hieman tarkemman kuvan. Pukeutumiseen liittyen artikkeleissa on tarkasteltu mm. koristautumista, tatuointeja, lävistyksiä, kehon muovaamista erilaisilla menetelmillä kuten kauneusleikkauksilla, hiuksia ja hiustyylejä, asusteita sekä vaatteita ja vaatekappaleita. Pukeutumiseen liittyvät aiheet myös jakautuvat erilaisiin kokonaisuuksiin. Artikkeleissa on käsitelty erikseen sekä naisten että miesten vaatteita, pukeutumista ja muotia. Tarkastelemissani artikkeleissa viitataan välillä vaatteisiin ja pukeutumiseen sanalla muoti. Myös pukeutumisen merkitystä ja motiiveja on tutkittu aineistoni artikkeleissa. Alastomuus ja ulkonäkö ovat myös tutkittujen aiheiden joukossa.

Artikkeleiden aiheissa vaatteisiin, pukeutumiseen ja muotiin liitetään paljon erilaisia asioita. Esimerkiksi rotu, sukupuoli ja seksuaalisuus ovat olleet artikkeleiden tutkimuskohteina. Artikkeleissa on liitetty vaatteet, pukeutuminen ja muoti

alakulttuureihin, identiteettiin ja identiteetin rakentamiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja erilaisiin konteksteihin. Myös univormujen käyttöä ja muunlaista yhtenäistä pukeutumista on tarkasteltu artikkeleissa jonkin verran. Artikkelit käsittelevät mm. huippumuotia (couture, haute couture), nuorisomuotia ja katumuotia.

Tutkimuksissa on vaatteita, pukeutumista ja muotia lähestytty hyvin monenlaisin tavoin ja eri näkökulmista. Historiallinen perspektiivi on yksi. Olen nimennyt yhden kategorian muodin maantieteeksi, koska hyvin monessa artikkelissa muotia käsiteltiin jollakin tapaa johonkin paikkaa sidottuna. Lainasin omaan tutkimukseeni maantieteen käsitteen siinä tarkoituksessa, että kaikille tähän luokkaan kuuluville aiheille on yhteistä jonkinlainen alueellinen tarkastelutapa – tosin alue voi vaihdella muutamasta kadusta globaaliin mittakaavaan. Tässä tutkimuksessa muodin maantieteeseen sisältyvät siis ajatukset toisaalta muodin keskittymisestä ja paikallisuudesta ja toisaalta muodin kansainvälisyydestä ja globaaliudesta.

Vaatteet, pukeutuminen ja muoti on liitetty myös erilaisiin kulttuurisiin, yhteiskunnallisiin ja institutionaalisiin systeemeihin. Eivätkä esimerkiksi politiikka ja uskonto ole vieraita aiheita muodin tutkimuksessa. Osassa artikkeleista pääasiallisena tutkimuskohteena saattoi olla tietty henkilö tai henkilöt, yleensä suunnittelija. Lehtiä – niin muotilehtiä kuin muitakin julkaisuja – on myös tarkasteltu hyvin ahkerasti. Vaatteet, pukeutuminen ja muoti ja näiden tutkimus liitetään artikkeleiden aiheissa myös teknologiaan, mediaan, mainontaan ja markkinointiin, kauppaan ja kuluttamiseen, ekologiaan ja kestävään kehitykseen sekä muotisuunnitteluun ja tuotteistamiseen. Onpa parissa artikkelissa pohdittu jopa vaatteiden säilyttämisen problematiikkaa. Myös sisustus on päässyt esille aiheiden joukossa.

Artikkeleissa on tutkittu eri näkökulmista mutta yleensä jotenkin vaatteita, pukeutumista ja/tai muotia sivuten valokuvia ja valokuvausta, elokuvia ja kirjallisuutta ja jopa musiikkia ja tanssia. Joissakin artikkeleissa on pohdittu muodin estetiikkaa ja muodin ja taiteen välistä suhdetta. Muotinäytökset ovat myös tutkimuskohteena ja ne on rinnastettu joskus teatteriin ja performanssiin, joskus

kapitalismiin. Vaatteet, pukeutuminen ja muoti on liitetty myös näyttely-yhteyksiin kuten museoihin ja gallerioihin ja samalla on voitu tarkastella kuraattorin tehtäviä ja haasteita hänen kootessaan esitteille laitettavia artefakteja.

Jotkut Fashion Theory –julkaisun artikkelit käsittelivät myös muotialan koulutusta ja muotia ammattina. Myös teksti, kieli ja käsitteet olivat tutkimuskohteena. Joissakin artikkeleissa otettiin muotiin puhtaan teoreettinen lähestymistapa; saatettiin pohdiskella muodin tutkimuksen haasteita, tutkimusmenetelmiä ja rakennella uutta teoriaa muodin tutkimuskentälle.

Muotiin läheisesti liittyviä asioita ovat artikkeleiden aiheista pääteltynä myös aika, moderni, muutos, muodin eräänlainen kaksijakoisuus ja ristiriitaisuus, maku, tyyli, elämäntapa sekä ikään liittyvä näkökohdat. Muotia ja pukeutumista on pohdiskeltu traditioiden yhteydessä ja muodin yksityiskohdat ovat myös olleet artikkelin aiheena. Vaatteisiin ja kehoon liittyvänä on tarkasteltu erityisesti naisen kehon mittoja ja erilaisia kokostandardeja ja esitetty myös kritiikkiä kokostandardeja kohtaan.

Pukeutumiseen on liittynyt aikojen saatossa myös erilaisia ohjeita, sääntelyä, sääntöjä, normeja – jopa lakeja ja myös näitä asioita on tarkasteltu Fashion Theory – julkaisun artikkeleissa. Vaikkapa muodin nurjan puolen tarkasteluksi voisi katsoa sellaisia aihealueita kuin antimuotia ja muodin uhreja käsittelevät aiheet. Onpa muoti liitetty joissakin artikkeleissa jopa huumeisiin, väkivaltaan, aseisiin ja sotaan ja yleisestä linjasta poikkeavaa naisten pukeutumista tarkasteltu sairautena.

5.2.2 Fashion Theory ja kuva muodin tutkimuskentästä

Päällimmäiseksi ajatukseksi Fashion Theoryn aiheiden kartoittamisen jälkeen jäi kuva muodin tutkimuskentästä erittäin laajana ja moniulotteisena alueena. Jos ajattelee, että näinkin rajatussa aineistossa muodista ja muodin tutkimuksesta saa näin monipuolisen kuvan, en yhtään ihmettele muodin käsitteen ja ilmiön määrittelyn haasteellisuutta. Muodin tutkimuskenttä koostuu aineistoni perusteella niin monista eri osasista.

Kuten olen jo käsitteiden määrittelyn yhteydessä maininnut, vaatteita, pukeutumista ja muotia on joskus todella haasteellista erottaa toisistaan ja tämä kävi hyvin ilmi myös aineistoni artikkeleissa. Muotia käytettiin hyvin väljästi eri yhteyksissä välillä viittaamaan muotiin, välillä synonyymina vaatteille ja/tai pukeutumiselle. On siis ollut haastavaa tarkastella sitä, käsitteleekö artikkelin aihe todella muotia sellaisenaan vai onko kuitenkin enemmän kysymys esim. pukeutumisesta. Artikkeleiden aiheiden perusteella pystyy mielestäni tekemään sen päätelmän, että muoti itsenäisenä käsitteenä, ilmiönä ja tutkimuskohteena ei välttämättä toteudu ainakaan toistaiseksi kovin hyvin. Paljon siis jää vielä pohdittavaa sen suhteen, voiko muodin sellaisenaan erottaa omaksi tutkimusalueekseen ja onko se aina edes mielekästä. Mielestäni Yuniya Kawamuran sosiologinen näkökulma muotiin aineettomana ilmiönä on erittäin mielenkiintoinen ja hyväkin tapa pyrkiä tekemään eroa vaatteiden ja muodin välille, mutta käykö se kaikkiin yhteyksiin ja kaikkiin näkökulmiin, se onkin sitten eri asia.

Tarkastelemieni artikkeleiden perusteella saa myös sen kuvan, että vaatteiden, pukeutumisen ja muodin tutkimuksesta ovat kiinnostuneita hyvin monien eri alojen tutkijat. Jos aiheiden skaala vaihtelee historiasta uuteen mediaan, alastomuudesta uskontoon, homoseksuaalien pukeutumisesta tutkimusmetodeihin, voisin kuvitella, että tutkijajoukko ei ole kovinkaan homogeeninen. Muoti ja sen tutkimus koskettavat niin monia eri elämän osa-alueita.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessani aineistolähtöinen sisällönanalyysi auttoi luokittelemaan ja järjestelemään Fashion Theory –julkaisun tieteellisiä artikkeleita ja niiden aiheita tiiviimpään muotoon. Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheet liikkuvat yhteiskunnallisista aiheista uskonnollisiin ja poliittisiin, pukeutumista käsittelevistä aiheista ikään, aikaan ja sisustamiseen. Fashion Theory –julkaisun aineistolähtöinen sisällönanalyysi tarjosinkin muodin tutkimuksesta hyvin monipuolisen ja samalla tutkimuksen näkökulmasta hyvin haasteellisen kuvan. Artikkeleiden aiheiden skaala oli erittäin laaja ja lyhyttä yksityiskohtaista selostusta aiheista ei pysty antamaan.

Mitä johtopäätöksiä Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheista voi sitten muodin tutkimuskentästä vetää? Ainakin sen, että muodin tutkimuskenttä on hyvin laaja ja moniulotteinen. En enää ihmettele käsitteiden ja ilmiöiden määrittelyn hankaluutta muodin yhteydessä, koska muoti koskettaa mielestäni niin monia eri elämän alueita. On vaikeaa, ellei mahdotonta tehdä kaikille alueille sopivia yksiselitteisiä määritelmiä. Selkeimpinä teemoina muodin tutkimuksessa ovat mielestäni muodin tutkimuksen vahva suhde kehoon, identiteettiin, vaatteisiin ja pukeutumiseen sekä aikaan ja muutokseen. Mielestäni myös kuluttaminen nousi suureen rooliin muodin materiaalisten ilmenemismuotojen kohdalla. Muotiin liitettiin vahvasti sosiaalinen ja kollektiivinen luonne. Muoti yhdistettiin erilaisiin systeemeihin. Yksi kantava teema oli mielestäni myös muodin ambivalenssi, muodin ristiriitainen luonne ja monisärmäisyys. Muodin tutkimuskenttä – kuten jo aiemmin mainitsin – on mielestäni yhä vahvasti sidoksissa muodin materiaalisten ilmenemismuotojen tutkimiseen. Kawamuran tapaan kuitenkin myönnän, että voisi olla todella vaikeaa tutkia muotia sellaisenaan eli aineettomana, asioiden taustalla vaikuttavana ilmiönä ilman jotakin käsin kosketeltavan konkreettista kuten vaatteita.

Teoreettisen taustan pohjalta muodostui kuva siitä, että tutkijat ovat suhteellisen yksimielisiä muodin käsitteen ja ilmiön yksityiskohtaisen ja tarkan määrittelyn vaikeudesta. Fashion Theory –julkaisun laaja kuva muodin tutkimuskentästä

mielestäni tukee tätä ajatusta. Mielestäni artikkeleiden aiheista näkyi myös se, kuinka läheisessä, melkeinpä symbioottisessa suhteessa, muoti, vaatteet ja pukeutuminen ovat toistensa kanssa – yhä. Hyvin monesti tutkimuksissa on kyse nimenomaan muodin materiaalisista ilmenemismuodoista ja niiden tutkimisesta muodin nimissä.

Muotia on tarkasteltu henkilöiden, rodun, historian, kauneuskäsitysten yms. kautta. Muotiin liittyy itseilmaisu, erottautuminen, yhdistäminen. Joskus muoti voi olla hyvin henkilöitynyttä, tietynlainen muoti yhdistetään tiettyyn ihmiseen, suunnittelijaan tms. Ja tällöin jälleen yleensä tarkoitetaan vaatteita ja pukeutumista eli tietynlaisia, tietynä aikana jonkun suunnittelemaa, luomia, ja/tai käyttämiä vaatteita ja jotka ovat omana aikanaan sisältäneet sellaista (uutuus)arvoa, että ne on laajemmin hyväksytty muodiksi.

Haluan vielä mainita muodin eräänlaiseen nurjaan puoleen liittyvät ajatukset. Muodin varjopuolia tarkasteltaessa viitattiin mm. muodin uhriin, muotiin jopa väkivallan, aseiden ja sodan yhteydessä sekä muotiin sairautena tai sairauden aiheuttajana. Nurjaksi puoleksi voisi katsoa myös muotiin – erityisesti massamuotiin – joskus läheisesti liittyvän kulutushysterian, joka ei todellakaan tue esim. ekologista ja kestävästä kehitystä.

Jos analyysini tuloksia heijastaa esittelemääni teoreettiseen taustaan, voi huomata, että suurimmaksi osaksi samat aiheet ja näkökulmat ovat nähtävissä niin Fashion Theory –julkaisun tieteellisissä artikkeleissa kuin niissä tutkimuksissa, jotka teoriataustaksi esittelin. Englanninkielisen tutkimuksen osalta löytyy osittain myös samoja kirjoittajia sekä teoriataustan että tieteellisten artikkeleiden yhteydestä, mutta toisaalta tämä ei ole mitenkään yllättävää. Se sen sijaan oli iloinen yllätys, että artikkeleiden joukosta löytyi myös suomalaista näkökulmaa. Ritva Koskennurmi-Sivonen on yhdessä Ritva Koivulan ja Seija Maijalan kanssa antanut oman suomalaisen panoksensa Fashion Theory -julkaisussa. Niin artikkelit kuin tutkimukseeni taustatietoa tarjonneet tutkimuksetkin ovat käsitelleet muotia hyvin laajasti. Muodin ja vaatteiden erottamispyrkimyksistä huolimatta vaatteilla ja pukeutumisella on mielestäni kuitenkin yhä vahva rooli muodin rinnalla, mutta

muotia käytetään yhä myös vaatteiden ja pukeutumisen synonyymina. Teoreettiseen taustaan verrattuna Fashion Theoryn artikkeleissa tuli ilmi mielestäni ainakin yksi asia, jota en löytänyt teoreettisen taustan tutkimuksista. Tämä asia oli muodin yhdistäminen väkivaltaan, aseisiin ja sotaan.

Muodin aikaan sitoutuneisuuden ja muuttuvan luonteen tunnistamisen ja tunnustamisen lisäksi tutkijat näyttävät siis olevan suhteellisen yhtä mieltä muodin käsitteen ja ilmiön määrittelyn vaikeudesta. Oman tutkimukseni pohjalta voi lämpimästi yhtyä näihin ajatuksiin. Muoti näyttäytyy todella moniulotteisena ilmiönä ja tutkimusalueena ja muodin tutkimuksesta harjoitetaan niin monen eri tieteenalan toimesta ja eri näkökulmista, että yksiselitteinen muodin selitys on mielestäni mahdotonta antaa. Kuten olen jo pariinkin otteeseen eri yhteyksissä maininnut, luultavasti paras tapa lähestyä muodin tutkimuskenttää on määrittellä jokaisen tutkimuksen kohdalla erikseen kyseisen tutkimuksen yhteyteen sopivat osat muodin käsitteestä ja ilmiöstä.

7. POHDINTA

Vaikka muodin katsoisikin olevan oma aineeton ilmiönsä, ei se mielestäni vielä kovin hyvin tutkimuksessa näy. Erityisesti englanninkielisessä tutkimuksessa näyttää siltä, että muoti (fashion) sekä pukeutuminen ja vaatteet elävät teksteissä hyvin symbioottisen synonyymistä rinnakkaiseloa. Fashion Theory –julkaisun kohdalla on myös mielestäni juuri näin. Vaikka lehti on nimetty ”Muodin teoriaksi”, on mielestäni hyvä, että julkaisun yhteyteen on liitetty alaotsikko ”Journal of Dress, Body & Culture” eli ilmoitetaan julkaisun liittävän muodin teoriaan pukeutumisen, kehon ja kulttuurin. Totta kai on hyvin vaikeaa erottaa muotia sellaisenaan omaksi tutkimuskohteeksi, varsinkin kun muotia voi olla melkein millä elämänalueella tahansa. Tutkimusta luultavasti helpottaa, jos muodilla on jonkinlainen aineellinen ilmenemismuoto. Mutta miten erottaa aineeton ilmiö ja aineellinen ilmenemismuoto toisistaan? Muodille ei ole mielestäni tarjota yksiselitteistä määritelmää käsitteenä tai ilmiönä, vaan jokaisen muotia tutkivan tai sitä tutkimuksessaan sivuavan pitää luultavasti määritellä se omista lähtökohdistaan ja näkökulmastaan käsin.

Täytyy myöntää, että joskus Fashion Theoryn tekstit vaativat voimakastakin tulkintaa ja tiivistämistä, jotta joistakin artikkeleista sai kiinni ydinideasta, ydinaiheesta. Olisi ollut kovin helppoa harhautua sivupoluille, joten aika tiukkana sai olla, että pysyi oikealla kentällä, eikä alkanut tavoittelemaan aidan toisella puolella olevaa vihreämpää ruohoa. Paljon olisi artikkeleissa ollut muutakin mielenkiintoista tietoa, joten pysyminen tiukasti omassa tutkimustehtävässä meinasi joskus tuottaa vaikeuksia. Joskus artikkelin aihe muodostui mielestäni niin monesta eri osasesta, että hieman arvelutti lähteä tekemään tulkintaa siitä, mikä on se aiheen todellinen ydin. Onnistuin aihealueiden hahmottamisessa mielestäni kohtalaisesti, vaikka joissakin tapauksissa jouduin hajottamaan yhden artikkelin aiheita useamman eri kategorian alle.

On hyvä pitää mielessä, että tämä tutkimus on vain yksi tulkinta ja yksi tapa tarkastella muodin ulottuvuuksia Fashion Theory –julkaisun tieteellisissä artikkeleissa. Joku voisi edetä ehkä eri tavalla tai tulkita asioita erilailla. Lisäksi

maailman muuttuessa vinhaa vauhtia tuntuu jo tutkimuksen valmistuttua siltä, että tieto on kohta jo vanhentunutta, ja tämä on kyllä hieman turhauttavaa. Mutta jokainen tutkimus on mielestäni omalla tavallaan tärkeä ainakin tutkimusavaruutta hahmotettaessa ja laajennettaessa.

Tutkimukseni ei missään tapauksessa ole tyhjentävä kuvaus muodin tutkimuskentän monista eri ulottuvuuksista jo rajatun aineistonsa vuoksi. Tulevissa tutkimuksissa voisikin olla mielenkiintoista vertailla oman tutkimukseni avulla saatuja tietoja muihin muodin alalta tehtyihin tutkimuksiin. Olisi mielenkiintoista tarkastella laajemmin kuin tässä työssä on mahdollista, kuinka kattavasti muodin tutkimuksen eri osa-alueet tulivat ilmi Fashion Theory –julkaisun artikkeleita tarkastelemalla. Onko muista tutkimuksista havaittavissa olennaisia aihealueita tai näkökulmia, joita artikkeleissa ei tullut ilmi ollenkaan – tai toisin päin?

Tämä työ on toimiva siltä kannalta, että se vastasi mielestäni hyvin omaan tavoitteeseeni ja tutkimustehtäviini. Sain mielestäni rakennettua ainakin itselleni alustavaa kuvaa muodin tutkimuksen monipuolisesta kentästä. Samalla työ toimi kuitenkin yhä uusien kysymysten herättäjänä. Pohdiskelin, voisiko muodin tutkimuksia jotenkin soveltaa käytäntöön ja miten? Voisiko muodin teoreettista tietoa jotenkin soveltaa esimerkiksi vaatetusalalla? Olisi mielenkiintoista tarkastella muodin teoreettisen tiedon ilmenemistä käytännön suunnittelu, toteutus, levitys jne. prosessissa. Olisi mielenkiintoista nähdä, miten esimerkiksi yksittäinen vaate muuttuu muodiksi, saa muodin statuksen sekä miten se sen saa. Miten tällaista prosessia voisi seurata? Missä ovat muodiksi muuttumisen alkujuuret? Materiaalissa? Suunnittelijassa? Julkkiksissa? Mediahuomiossa? Ovatko muodin tarkoitus ja motiivit, käytön ja kuluttamisen jne. syyt aina samat siellä jossain taustalla? Onko niin, että lähinnä muodin ilmenemismuoto muuttuu? Vai muuttuuko koko aineeton muodin ajatus?

Ekologisuudesta ja kestävästä kehityksestä on puhuttu paljon myös muodin yhteydessä. Mitä tapahtuu, jos ja kun ekologisuudesta tehdään tai on jo tehty muotia? Mitä jos ekologisuus menee pois muodista? Voiko ekologisuuden saada pysyväksi

ominaisuudeksi muotiin, jolla on taipumusta muuttua? Mitä uutta teknologinen kehitys tuo muodin kentälle? Onko muoti todella jotenkin erotettavissa asioiden taustalla olevaksi vaikuttajaksi? Kuinka vahvasti muoti on kuitenkin sidoksissa materiaaliin tuotteisiin, aineellisiin ilmenemismuotoihin? Saako muodista otetta ilman materiaalista ilmenemismuotoa? Voiko muotia kuvailla aineettomana ajan ilmiönä ilman sen materiaalisia ilmenemismuotoja?

Hyvin paljon pohdittavaa jää ja osaa on ehkä jo joissakin tutkimuksissa lähestytty. Oman työni voi katsoa olevan vain yksi pisara muodin tutkimuksen meressä, mutta toivon ja uskon, että jokaisella pisaralla on merkityksensä.

LÄHTEET

SISÄLLÖNANALYYSIN AINEISTO:

Fashion Theory. The Journal of Dress, Body & Culture. Berg.

59 numeroa ja 271 tieteellistä artikkelia ajalta 1/1997-1/2012.

Tutkimuksessa on käytetty julkaisun sähköistä näköisversiota, jota on luettu eri aikoina Nelli-portaalin kautta.

HUOM! Fashion Theory –julkaisun tieteellisten artikkeleiden aiheista kiinnostuneille voin tarjota lehden numerosta 1/1997 numeroon 1/2012 ulottuvan listan artikkeleiden otsikoista ja tiivistelmistä helposti saavutettavassa muodossa Word-tiedostona. Lista on yhteensä 95 sivua pitkä, joten en kokenut mielekkääksi laittaa listaa tutkimukseni liitteeksi. Halukkaat voivat ottaa yhteyttä sähköpostilla: sari.pokela@gmail.com, niin voin lähettää listan liitetiedostona.

PAINETUT LÄHTEET:

Aikasalo, Päivi, 2000. Seuratkaamme järkevää ja terveellistä muotia. Naisten pukeutumishanteet ja vaatevalinnat 1920-luvulta 1960-luvun lopulle. Kansantieteellisen arkiston julkaisu 47. Suomen muinaismuistoyhdistys. Vammalan kirjapaino Oy. Vammala.

Anttila, Pirkko, 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Artefakta 16. Akatiimi Oy. Hamina.

Breward, Christopher, 2003. Fashion. Oxford University Press. Printed in Hong Kong by C&C Offset Printing Co. Ltd.

Carter, Michael, 2003. Fashion Classics from Carlyle to Barthes. Berg. Printed in the United Kingdom by Biddles Ltd, King's Lynn.

Craik, Jennifer, 2009. Fashion. The key concepts. Berg. Printed in Great Britain by the MPG Books Group, Bodmin and King's Lynn.

Craik, Jennifer, 2009. Fashion. The Key Concepts. Berg. Printed in Great Britain by the MPG Books Group, Bodmin and King's Lynn.

Crane, Diana, 2012. Introduction. Teoksessa Gonzáles, Ana Marta & Bovone, Laura (edit.), 2012. Identities Through Fashion. A Multidisciplinary Approach. Berg. Printed in UK by the MPG Books Group.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha, 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Painettu Gummerus Kirjapaino Oy:ssä, Jyväskylässä.

Finkelstein, Joanne, 2012. Preface. Teoksessa Gonzáles, Ana Marta & Bovone, Laura (edit.), 2012. Identities Through Fashion. A Multidisciplinary Approach. Berg. Printed in UK by the MPG Books Group.

Fletcher, Kate, 2008. Sustainable Fashion & Textiles. Design Journeys. Earthscan. Printed and bound by Gutenberg Press. Malta.

González, Ana Marta & Bovone, Laura (edit.), 2012. Identities Through Fashion. A Multidisciplinary Approach. Berg. Printed in UK by the MPG Books Group.

Heikkilä-Rastas, Marjatta, 2003. Muodin vai muodon vuoksi? Couturemuodin ja muotoilun vaikutukset Kaisu Heikkilä Oy:ssä 1950-luvulta 1980-luvun alkuun suunnittelijan näkökulmasta. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 42. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Johnson, Kim K. P., Torntore, Susan J. & Eicher, Joanne B., 2003. Fashion Foundations. Early Writings on Fashion and Dress. Berg. Printed in the United Kingdom by Biddles Ltd, King's Lynn.

Kawamura, Yuniya, 2004. Japanese Revolution in Paris Fashion. Berg. Printed in the United Kingdom by Biddles Ltd, King's Lynn.

Kawamura, Yuniya, 2005. Fashion-ology. An introduction to fashion studies. Berg. Printed in the United Kingdom by Biddles Ltd, King's Lynn.

Kopisto, Sirkka, 1997. Moderni Chic Nainen. Muodin vuosikymmenet 1920-1960. Museovirasto. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Koskennurmi-Sivonen, Ritva, 2002. Salonkimuoti lehdissä. Atelier Riitta Immonen kuvissa ja teksteissä 1945-1985. Akatiimi Oy. Vammalan kirjapaino Oy. Vammala.

Koskennurmi-Sivonen, Ritva, 2003. Vaatetus, pukeutuminen ja muoti – ero ja erottamattomuus. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen, Ritva ja Raunio, Anna-Mari (toim.), 2003. Vaatekirja. Helsingin yliopiston Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 8. Yliopistopaino. Helsinki.

Metsämuuronen, Jari (toim.), 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. International Methelp Ky. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Nuutinen, Ana, 2004. Edelläkävijät. Hiljainen, implisiittinen ja eksplisiittinen tieto muodin ennustamisessa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja Helsinki A 53. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Livonia Print. Latvia.

Wilhelmsson, Putte, 2001 & 2002. Muoti ja estetiikka. Taide-lehti. 1/2001-6/2001 & 1/2002.

INTERNETLÄHTEET:

Berg Publishers, Fashion Theory. (<http://www.bergpublishers.com/?tabid=524>)

luettu 25.4.2012

Brainy Quote. Coco Chanel Quotes.

(http://www.brainyquote.com/quotes/authors/c/coco_chanel.html)

luettu 23.4.2012

Kielijelppi. Otsikko, otsikointi. Kielijelppi–Språkhjälpen-verkkopalvelua ylläpitää Helsingin yliopiston Kielikeskuksen äidinkielen viestintäopetuksen palveluyksikkö.

(<http://www.kielijelppi.fi/tyokalupakin-termit/otsikko-otsikointi>)

luettu 1.5.2012

Lampinen, Arja, 2005. Kirjoittajan ABC. Tiivistelmä.

(<http://webcgi.oulu.fi/oykk/abc/tekstinhuolto/tekstilajeja/tiivistelma/>)

luettu 1.5.2012

Leppänen, Anne ja Rautio, Tuija Rautio. Kirjoittajan apu. Artikkelit. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

(<http://oppimateriaalit.jamk.fi/kirjoittajanapu/tekstilajeista/artikkeli/>)

luettu 1.5.2012

Steele, Valerie. The F-Word. (<http://www.wiu.edu/users/mfbhl/180/steele.htm>)

luettu 9.5.2012

Valerie Steelen kirjoitus ”The F-Word” on alun perin julkaistu 1991 Lingua Franca-lehdessä.

SuomiSanakirja.fi. Muoti. (<http://suomisanakirja.fi/muoti>)

luettu 14.3.2012

MUUTA MIELENKIINTOISTA MUODIN TUTKIMUSKIRJALLISUUTTA:

(Luettelo ei ole missään tapauksessa täydellinen!)

Breward, Christopher, 1995. *The Culture of Fashion*. Manchester University Press. Printed in Great Britain by bell & Bain Ltd, Glasgow.

Buxbaum, Gerda (edit.), 2009. *Fashion in Context*. SpringerWienNewYork. Printed in Austria.

Church Gibson, Pamela, 2012. *Fashion and Celebrity Culture*. Berg. Printed in UK by the MPG Books Group.

Crane, Diana, 2000. *Fashion and its Social Agendas. Class, Gender and Identity in Clothing*. The University of Chicago Press. Printed in the United States of America.

Edwards, Tim, 2011. *Fashion in Focus. Concepts, Practices and Politics*. Routledge. Printed and bound in Great Britain by TJ International Ltd, Padstow, Cornwall.

English, Bonnie, 2007. *A Cultural History of Fashion in the 20th Century. From the Catwalk to the Sidewalk*. Berg. Printed in the United Kingdom by Biddles Ltd, King's Lynn.

Jenkyn Jones, Sue, 2002. *Fashion design*. Laurence King Publishing Ltd. Printed in China.

Kawamura, Yuniya, 2011. *Doing Research in Fashion and Dress. An Introduction to Qualitative Methods*. Berg. Printed in UK by the MPG Books Group.

Loschek, Ingrid, 2009. *When Clothes Become Fashion. Design and Innovation Systems*. Berg. Printed in UK by the MPG Books Group., Bodmin and King's Lynn.

Quinn, Bradley, 2002. *Techno Fashion*. Berg. Printed in the United Kingdom by MPG Books, Cornwall.

Roach-Higgins, Mary Ellen; Eicher, Joanne B. & Johnson, Kim K. P. (edit.), 1995. *Dress and Identity*. Fairchild Publications. Printed in the United States of America.

Scapp, Ron & Seitz, Brian (edit.), 2010. *Fashion Statements. On Style, Appearance and Reality*. Palgrave MacMillan. Printed in the United States of America.

Stone, Elaine, 2004. *The Dynamics of Fashion*. Fairchild Publications, Inc. Printed in the United States of America.

White, Nicola & Griffiths, Ian (edit.), 2000. *The Fashion Business. Theory, Practice, Image*. Berg. Printed in the United Kingdom by Biddles Ltd, King's Lynn.

Wilson, Elisabeth, 1985. *Adorned in Dreams. Fashion and Modernity*. University of California Press. Printed in the United States of America.

Yurchisin, Jennifer & Johnson, Kim K. P., 2010. *Fashion and the Consumer*. Berg. Printed in the UK by the MPG Books Group.

Zaccagnini Flynn, Judy ja Foster, Irene M., 2009. *Research Methods for the Fashion Industry*. Fairchild Books. Printed in the United States of America.

Suosittelen vilkaisemaan myös Ritva Koskennurmi-Sivosen aineistoluettelo; osoite:
<http://www.helsinki.fi/~rkosken/kirjallisuus/pukeutuminen.html>

Lisäksi suosittelen tutustumista ainakin parin kustantajan sivuihin ja tekemään haun sanalla ”fashion”:

Berg: <http://www.bergpublishers.com>

Routledge: <http://www.routledge.com>

Routledgeltä on tulossa mm:

The Fashion Studies Book, kirjoittajina Jennifer Craik ja Sharon Peoples. Julkaistaan 29.10.2012.

Fashion Cultures. Theories, Explorations and Analysis, 2nd Edition. Toimittajina Stella Bruzzi ja Pamela Church Gibson. Julkaistaan 31.1.2013.

Creative Thinking in Fashion and Art. Kirjoittajina Tim Jackson ja David Rowsell. Julkaistaan 31.1.2013.

Fashion Journalism. Kirjoittaja Julie Bradford. Julkaistaan 28.2.2013.

LIITE 1, 13 sivua

FASHION THEORY –JULKAISUN TIETEELLISTEN ARTIKKELEIDEN AIHEIDEN PELKISTETYT ILMAUKSET JA ILMAUSTEN LUOKITTELU KATEGORIOIHIN

ULKONÄKÖ

naiskauneus
ulkonäköihanteet
ulkonäön ja pukeutumisen rooli ja merkitykset
ulkonäköihanteet

MITAT JA KOKOSTANDARDIT

naisten koko
naisten mitat
kokostandardit
kokostandardien kritisointi

KEHO

vaate rakentamassa erilaisia kehoja
ihmiskeho
kehon ja pukeutumisen välinen suhde
muoti ja keho
muotimallien kehot
naisten kehot
keho ja aika
naisten rinnat
eri rotuiset kehot
kehon muovaaminen

ALASTOMUUS

alastomuuden sosiaalinen merkitys
nudismi

PUKEUTUMISEN MOTIIVIT

pukeutumisen motivaatiot
J.C. Flügel, pukeutumisen alkuperäiset motiivit ja alaston tulevaisuus

KORISTAUTUMINEN

koristautuminen
kehon koristamisen merkitys

HIUKSET/HIUSTYYLIT

vaalea peruukki muoti-ilmiönä
amerikkalaisten hiustyyli
hiustyyli identiteettiä rakentamassa
hiustyyli ja rotu
hiustyyli ja sukupuoli
naisten lyhyet, poikamaiset hiustyyli, politiikka ja estetiikka
hiustyyli poliittisena ilmiönä Kiinassa
afrokampaus hiustyylinä

TATUOINNIT JA MUU KEHON MANIPULOINTI

naiset, tatuointi ja lävistys
merkitty keho
Samoalainen tatuointiperinne
globaali tatuointikulttuurin elpyminen
tatuointitaiteen elpyminen
tatuoijan kehitysprosessi
tatuoinnit
lävistyksiset
kauneusleikkaukset
naisten tatuoinnit ja niiden merkitykset
kivun merkitys tatuoinneissa

ASUSTEET

naisten ja miesten kengät

YKSITYISKOHDAT MUODISSA

VAATTEET JA VAATEKAPPALEET

Gianni Versacen pikkumusta
korsetit
korsetti seksuaalisena vaatekappaleena
korsetti ja fyysinen kulttuuri
korsetin muodonmuutos
muhvin merkitys
kimono
holoku Havaijilaisen naisen asuna
havaijilaiset T-paidat
kimonon suhde kehoon

sampot eli Kambodzalaisen naisen hame
urheiluvaatteet ja muoti
vintage-vaatteet
1970-luvun retrovaatteet ja muoti
vaatteet
valmisvaatteet

MIESTEN VAATTEET, PUKEUTUMINEN JA MUOTI

miestenvaatemuoti
miesten siviilivaatteet
miesten muodin ja sotilaallisen tyylin vuorovaikutus
miesten muotitekstiilit
miesten vallitsevasta linjasta poikkeava pukeutuminen
miesten vaatteiden merkityksiä
miesten muodin kehitys
nuorten miesten pukeutuminen
nuorten miesten puku sosiaalisena ilmiönä

NAISTEN VAATTEET, PUKEUTUMINEN JA MUOTI

naisten muodin rooli
naisen rooli ja pukeutuminen
muodin merkitys naisten pukeutumisessa
naisten suhde vapaa-ajan ja loma-ajan pukeutumiseen
vaihtoehtoisesti pukeutuneet naiset
intialaiset naiset, ulkonäkö ja pukeutuminen
ghanalaisten naisten pukeutuminen

ROTU

rodullinen autenttisuus
musta tyyli
eri rodut ja kauneuskäsitykset
puku, rotu ja etnisyys
rotu
musta nainen muotimallimaailmassa
musta keho

SUKUPUOLI

sukupuoliroolit pukeutumisessa
pukeutuminen naiseuden ilmaisijana
vaatteiden vaihtaminen miehisyyden rakentamisessa
maskuliinisuus naamionäytelmänä
vaatteet ja sukupuoli
toisen sukupuolen vaatteisiin pukeutuminen
muoti ja sukupuoli

naisten ja miesten vaatetuksen elementtien yhdistäminen
sukupuolitettu pukeutuminen
sukupuolisten rajojen hämärtyminen
pukeutuminen ja sukupuolittuneisuus
maskuliinisuus

SEKSUAALISUUS

homoseksuaalinen pukeutuminen
naisten seksuaalisuuden objektisointi
muoti fetissinä
muoti ja transvestismi
miehisen seksuaalisuuden rakentaminen
kirkollisten asujen erotisointi
homoseksuaalisten miesten pukeutuminen
naisten pukeutuminen ja seksuaalisuus

TRADITIOT

pukeutuminen ja traditio
traditionaalinen pukeutuminen

ELÄMÄNTAPA TAI ELÄMÄNTYYLI

pukeutumistavat eri elämäntyyliissä
elämäntyyli
boheemius ennen ja nykypäivänä

IKÄ

TYYYLI

MAKU

HUIPPUMUOTI

synteettiset materiaalit ja huippumuoti

NUORISOMUOTI

nuorisomuoti
nuorisokulttuuri ja retromuodin autenttisuus

KATUMUOTI

nykyaikainen katumuoti
urbaani katu ja muoti

ALAKULTTUURIT

”Lolita” –alakulttuuri
nuorisoalakulttuuri
japanilaisten lukiolaistyttöjen muunneltu koulupuku alakulttuurina

IDENTITEETTI

yksilöllisen identiteetin rakentaminen
sosiaalisen identiteetin rakentaminen
pukeutuminen ja identiteetti
pukeutuminen identiteetin ilmaisijana
pukeutumisen merkitys miesten ryhmäidentiteetille
muoti ja identiteetti
vaatteet, muoti ja identiteetti
muodin merkitys yksilötasolla

SOSIAALINEN VUOROVAIKUTUS

puettu keho vuorovaikutuksen välineenä
pukeutuminen ja sosiaaliset jännitteet
pukeutumisen sosiaalinen ulottuvuus
sosiaaliset tilanteet
arvoaseman ilmaiseminen vaatteilla ja käytöksellä
muoti ja yhteisöllisyys

UNIVORMUT JA MUU YHTEINÄINEN PUKEUTUMINEN

punakaartilaisten näennäisunivormut
miesten univormut
univormut
yhdenmukainen pukeutuminen
univormujen käytön motiivit pukeutumisessa ja muodissa
ranskalaisten sotilaiden univormujen merkityksiä

KONTEKSTI

erilaiset kontekstit
pukeutumisen kontekstuaalisuus
pukeutumistapojen merkitys eri konteksteissa

PUKEUTUMISOHJEET, NORMIT JA LAIT

pukeutumisohteet
pukeutumisnormit
pukeutumiskoodit
ohjekirjat pukeutumiseen, muotiin ja käyttäytymiseen

ANTIMUOTI

antimuoti kibbutsissa
muoti ja antimuoti

MUODIN KAKSIJAKOISUUS

muodin ambivalenttinen luonne
muotiin liittyvät ristiriitaisuudet
muoti erottaa ja yhdistää
muodin yksilöllistävyys ja ei-yksilöllistävyys

MUUTOS

nopea muoti
äärimmäisen muodin muutoksen vaikutuksia

PUKEUTUMINEN SAIRAUTENA

naisten pukeutumisen patologisointi

MUOTI, VÄKIVALTA, ASEET, SOTA

muoti ja aseet
muoti ja väkivalta
nainen, muoti ja sota

MUODIN UHRIT

AIKA

MODERNI

muodin ja modernin vuorovaikutussuhde
muoti ja moderni
vaatteet ja modernismi
moderni ja muoti

HISTORIA

muodin historian opetus
muodin ja pukeutumisen historia
historiallinen puku
pukuhistoria
historialliset tanssiaispuvut

MUODIN MAANTIEDE (Yhteistä näille moninaisille tutkimusnäkökulmille on alueellinen tarkastelutapa yhdestä kaupungista aina globaaliin mittakaavaan.)

muodin suunnittelun ja tuotannon sijoittuminen tai asemoituminen
muodin maantieteen muutos
uudet muotikeskukset
paikallinen muoti
paikallisen muoti-identiteetin luominen
paikallisuus ja kansainvälistyminen
kansainvälinen muoti
maailmanmuoti
globalisaatio ja muoti
globaali muoti
muodin globaali ulottuvuus
Hong Kongin vaatetusteollisuus
Belgian ja Hollannin muoti- ja pukeutumiskulttuurit
Tanska, Ruotsi ja Norja sekä muotimaailma
Irlantilainen muoti
Portugalilainen muoti
Islantilaiset nuoret muotisuunnittelijat
Islantilainen muotisuunnittelu
Afrikkalainen muoti
Intialainen vaatetus ja Italialainen muotisuunnittelu
Australialainen pukeutumiskulttuuri
Australialainen muoti
Australialainen muotisuunnittelu ja alkuperäiskansa
Egyptiläinen muotiteollisuus
Haute Couture Teheranissa
muodin ostospaikat maantieteellisesti Lontoossa
Italialainen ja Kiinalainen muoti
Uusiseelantilainen muotisuunnittelu
Uusiseelantilainen muotiteollisuus
Oxford Circus ja sen merkitys muodin maantieteellisessä sijoittumisessa
Intialainen muoti
pukeutumisen merkitykset Nepalissa
pukeutumisen merkitykset rajavyöhykkeillä
muoti ja kansallisuus

KULTTUURI, YHTEISKUNTA JA INSTITUUTIOT

muoti ja kulttuuriset instituutiot
säännelty pukeutuminen Turkkilaisessa kulttuurissa
muodin merkitysten ymmärtämisen vaikeus eri kulttuurien välillä
hyppäävä tiikeri erittelemässä muoti kulttuurisena objektina
motiveja omaksua toisen kulttuurin pukeutumistyyliä kulttuurien kohtaamisissa
kulttuurinen ristiinpukeutuminen
muoti osana populaarikulttuuria
muoti osana korkeakulttuuria
pukeutumisen merkitykset kulttuurien risteyskohdissa
vaatteiden kulttuurinen merkitys elämässä ja kuolemassa
kulttuuristen objektien materiaalsen ja symbolisen arvon tuottamisen prosessi
pukeutumisen rooli 1600-luvun kulttuurissa
kulttuurintutkimus
pukeutuminen ja valtio
muoti ja julkinen valta
vankilavaatteet äänioikeustaistelussa
pukeutumiseen ja ulkonäköön liittyvät säännöt ja lait
muoti ja yhteiskunnalliset muutokset
pukeutumisrajojen rikkominen rakenteellisten muutosten edistäjänä
muoti merkkien järjestelmänä
muoti ja yhteiskuntaluokka
naisen kauneuden suhde voimaan, valtaan ja demokratiaan
naiskauneus vaikuttamisen välineenä yhteiskunnassa
kulttuurisidonnaiset kauneusstandardit naisten muovaamisessa ja kontrolloimisessa
kansanomainen ja elitistinen muotikulttuuri
muoti instituutioiden systeeminä
muoti ja länsimainen kulttuuri
muoti ja orientalismi
orientalismin ja länsimaisen muodin suhde

POLITIikka

muoti-ilmiöt ja politiikka
Saksalainen politiikka ja naisten muoti
pukeutuminen politiikassa ja vallankäytössä
sosialistinen pukeutuminen ja hyvä maku
sosialistiset ihanteet ja järjestelmät suhteessa länsimaiseen muotiin
muoti ja fasistinen järjestelmä
muoti ja kolonialismi (eli imperialistinen siirtomaapolitiikka)

USKONTO

musliminaisten pukeutuminen
islam ja muoti
islam ja vaatteet Turkissa
muoti ja muslimit
muoti ja islaminusko

muslimityylinen pukeutuminen
musliminaiset ja hunttu
naisten uskonnollisuuden ilmaiseminen symbolisesti pukeutumisen avulla
islaminusko, naisten huiivit ja suhde muotiin
pukeutuminen ja yksi islamilaisen feminismin muoto
nukke muslimityttöjen roolimallina
kirkollisten asujen siirtyminen maallisiin yhteyksiin
protestanttisten pappien pukeutuminen
uskonnollisten vaatteiden valmistaja

HENKILÖT

Björk
Giorgio Armani
Annette Kellerman
Florence Broadhurst
Davit McDiarmid
Lee Millerin ura Vogueissa
John Chuten pukeutumistyyli
Jiang Qingin pukeutuminen
Gabrielle Chanel ja Paul Morand
Orlan
Elsa Schiaparellin elämä, työ ja muotoilu
Virginia Woolf, muoti ja avoin salaisuus
Hussein Chalayan suunnittelijana
Paul Poiret suunnittelijana ja taiteilijana
Robert Kushnerin muoti ja performanssitaide
Julkisuuden henkilöt neulomassa
Muotimallit henkilöinä

LEHDET

muotilehdet
Punch-lehti
Vogue-lehden historia
Brittiläisen Vogue'n historiaa
Brittiläinen Vogue ja muotinäyttelyt
lukijoiden kirjeet Ranskalaisessa Vogueissa
kansainvälinen ja Venäläinen Vogue
Japanilainen Vogue
muotilehtien asema hyödykkeinä ja kulttuurisina tuotteina
Vogue
Playboy-lehti ja uuden maskuliinisen kuluttajan luominen
Brittiläisen Vogue'n muotikirjoitusten analysointi
Nova-lehden suhde muotiin
Guardian ja LeMonde

MEDIA JA TEKNOLOGIA

uusi media
teknologia
tietokoneavusteinen kuvamanipulaatio
uudet teknologiat
bioteknologia
informaatioteknologia
nanoteknologia
puku, keho ja teknologia
islamilaisten muotisivustot internetissä
muotiblogit

VALOKUVA JA VALOKUVAUS

Australialainen muotikuvaus
muotivalokuvat
muotivalokuvaus
Sally Mannin valokuva
muotivalokuvaus ja inhorealinen kuvaus
muotivalokuvaus, väkivalta, hyväksikäyttö ja pahoinpidellyt kehot
täydellisten mallien kuvien haastaminen
Cindy Shermanin valokuvat
Andrea Giacoben muotivalokuvaus
Louise Dahl-Wolfen valokuvat

ELOKUVA

pukeutumisen ja koristautumisen merkitys elokuvassa
Gary Grantin vaatteiden merkitys Alfred Hitchcocin elokuvassa

KIRJALLISUUS

naisten kirjoittama kirjallisuus muodin representaation muotona

MUSIIKKI

Chanelin muotifilosofia ja avantgardistisen musiikin säveltäminen
ajanhengen vaikutus Pariisilaisten musiikkitalojen menestykseen

TANSSI

uusklassisen muodin ja balettitanssin suhde

NÄYTÖKSET, ESIINTYMINEN JA PERFORMANSSI

muotinäytösten ja performanssitaiteen suhde
muotinäytösten historiaa
muotinäytökset ja kapitalismi

muotinäytökset kaupallisina spektaakkeleina
performanssitaitteen uusi tuleminen
muotinäytöskutsu ja sen merkitys
muoti ja teatteri

TAIDE

taiteilijoiden kuvat muotilehdissä
maalaustaide
muodin ja taiteen suhde
muoti ja taide
taide ja muoti
ekspressionismin ja muodin välinen suhde
pukeutumisen tutkiminen taidemaalauksen kautta
alaston nainen vs. muodikkaasti puettu nainen maalaustaiteessa
modernit taiteilijat vaatesuunnittelijoina
vaatteet ilmaisun välineinä taiteilija Yinka Shonibaren kahdessa teoksessa
taidehistorian ja pukuhistorian suhde
vaatteet ja taidehistorian tutkimus
luksusmuoti ja taide

KURAATTORIT, MUSEOT, GALLERIAMIT JA NÄYTTELYT

kuraattorin merkitys näyttelylle
museot ja galleriat
kuraattorin työn riskit
muotivalokuvaus ja museo
muotinäyttelyiden kokoaminen
museoiden muotinäyttelyiden historia
pukujen ja tekstiilien esille laiton haasteet museoissa ja kiertävissä näyttelyissä
muotinäyttelyt
Japanilainen muoti museoissa ja gallerioissa
museot, muoti ja akateeminen tutkimus
Judith Clarkin pukugalleria
Viktoria ja Albert –museon art nouveau -näyttely

MAINONTA JA MARKKINOINTI

miestenvaatteiden mainonta
mainostaminen
J. Crew –katalogi
erittäin hoikkien mallien ihannointi muotimainonnassa
Benettonin mainoskampanja
muodin markkinointi

MUOTISUUNNITTELU JA TUOTTEISTAMINEN

KAUPPA JA KULUTTAMINEN

muoti ja kuluttaminen
kuluttamisen naisistuminen ja muoti
sukupuolitettu kuluttaminen
Englantilaiset miehet ja vaatteiden ostaminen
luksusmuodin kauppa
muoti ja kaupallisuus
muodin kaupallinen tuotteistaminen

ESTETIIKKA

länsimainen muoti ja muiden maiden estetiikka
Afrikkalainen estetiikka Eurooppalaisessa muotimaailmassa

EKOLOGIA JA KESTÄVÄ KEHITYS

hidas muoti
eettinen muoti
ekologinen muoti
kestävä muoti
ympäristöystävällinen muoti
nykyinen ekomuoti vs. aikaisempi ekomuoti
ekologisen muodin käsitteitä
luonnollinen tyyli ja sen syyt
vaatteiden kierrätys
kierrätetyt eli toisten vaatteet pukeutumisessa

VAATTEIDEN SÄILYTTÄMINEN JA VAATTEISTA EROAMINEN

sopimattomien vaatteiden säilyttämisen syyt
naisten tunteet säilyttämiensä vaatteita kohtaan
malli vaatteista eroamisprosessille
vaatteiden säilytyksen merkityksiä

SISUSTAMINEN

huonekalut
sisustustekstiilit
erityinen huone ja tilan pukeminen sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä
muotitekstiileillä sisustaminen

KOULUTUS JA AMMATTI

muotialan koulutus
muoti ammattina
naispuoliset käsityöläiset vaatetusalan ammattilaisina

TEKSTI, KIELI JA KÄSITTEET

muodin kirjoitettu kieli

muodin kielellinen systeemi

alakulttuurin käsite ja merkitys ennen ja nykyään

kielen merkitys Voguen näkökulma –osiossa

muodin ja pukeutumisen historian käsitteitä

muotitekstit

kehoon ja pukeutumiseen liittyvien käsitteiden tarkastelu

muotikirjoitukset sensuurin, arvostelijoiden ja moraalinvartijoiden uhmaajina

muodin ja dekonstruktioismin (kriittinen lukutapa) suhde

TUTKIMUS, METODIT JA TEORIA

muodin tutkimus

muodin tutkimuksen haasteita

muodin ja pukeutumisen tutkimus

muodin pukeutumisen historian tutkimuksen haasteet

taidehistorian ja pukuhistorian tutkimuksen välinen suhde

muodin ja pukeutumisen historian tutkimusten metodologioita

pukuhistorian metodologioita

metodologinen lähestymistapa muodin artefaktien tutkimiseen

metodologisia ongelmia vaatteiden tutkimuksessa

välineitä lähimenneisyyden muodin tutkimiseen

teoreettisen mallin rakentaminen

uusi muodin teoria koskien naisten muotiin liittyvää ahdistusta

muoti ja evoluutioteoriat